

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Studie evaluace 3/2014

Projekt: *ABECEDA aneb „První kroky do života“*

Registrační číslo: CZ.1.07/1.2.25/1.0058

OBSAH

Úvod

1. Analýza problémové situace dětí žijících v zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy

1.1 Rodina

1.2 Ústavní a ochranná výchova

1.2.1 Situace ústavní péče v Moravskoslezském kraji

1.2.2 Ústavní výchova

1.2.3 Ochranná výchova

1.2.4 Zařízení pro výkon ochranné a ústavní výchovy

1.3 Funkce a úkol ústavní výchovy

1.4 Rizika ústavní výchovy

1.4.1 Riziko emociální insuficience

1.4.2 Riziko kognitivní insuficience

1.4.3 Riziko sociální insuficience

1.5 Současný stav a problémy ústavní výchovy

1.6 Přípravenost adolescentů odcházejících ze zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy na samostatný život

1.6.1 Období adolescence

1.6.2 Příprava adolescentů na odchod z institucionální péče

1.6.3 Stěžejní oblasti přípravy na odchod z institucionální péče

1.6.4 Kriminalita po odchodu z institucionální péče

1.7 Situace rizikového chování dětí a mládeže v Moravskoslezském kraji

1.7.1 Rizikové chování u dětí a mládeže v Moravskoslezském kraji

1.7.2 Strategie prevence rizikového chování u dětí a mládeže v Moravskoslezském kraji na období 2013-2018

2. Zacílení jednotlivých tematických bloků programu ABECEDA

3. Hodnocení dětí – slovní a grafické vyhodnocení dotazníků

4. Hodnocení lektorů a vychovatelů

Závěr

ÚVOD

Studie evaluace vznikla v rámci projektu **ABECEDA aneb „První kroky do života“**, CZ.1.07/1.2.25/1.0058. Řešitelem projektu je Pedagogická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě a poskytovatelem dotace je Moravskoslezský kraj. Studie je výstupem klíčové aktivity č. 3 „*Hodnocení zážitkového programu ABECEDA*“.

Studie vychází ze zpětné vazby od účastníků, vychovatelů (dozoru dětí) a lektorů, kterou během realizace projektu průběžně získával projektový tým. Jednalo se o vyplnění hodnotícího dotazníku, který účastníci vyplňovali anonymně a zcela dobrovolně již vzdáleně ze svých domovů prostřednictvím webových stránek projektu. Z celkového počtu účastníků vyplnilo dotazník 63,41 %. Výstupy z dotazníku jsou podrobně rozpracovány v části 3 této studie. Zpětná vazba vychovatelů a lektorů je pak obsahem části 4 této studie.

Evaluační studie mapuje současný stav připravenosti dětí z výchovných ústavů, které se chystají na vstup do samostatného života a snaží se poukázat na problémy, se kterými se v této etapě života setkávají. Hlavní myšlenkou projektu je pak pomoc při odstraňování bariér sociálního začleňování a integrace do normálního života mladých dospělých z dětských domovů a výchovných ústavů.

Tito lidé po odchodu z ústavní péče naráží na problémy se zvládnutím běžných životních situací nebo nečekaných nástrah (mezilidské vztahy – řešení konfliktů, zvládnutí úspěchu i neúspěchu, společenské chování, komunikace v různých životních situacích, finanční gramotnost, samostatné vedení domácnosti, obrana a prevence před nástrahami „sídliště“ – drogy, alkohol, kriminalita...).

Projekt se pomocí konstruktivistické metody „learning by doing“ (učením se vlastní činností) - prostřednictvím sociálních her, soutěží a simulacemi reálných situací, snažil částečně připravit vybranou skupinu dětí z výchovných ústavů na samostatný život a usnadnit jim integraci do společnosti.

Bc. Pavlína Vítková

Ing. Jana Uhlařová

1. Analýza problémové situace dětí žijících v zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy

Tato část studie má být zhodnocením ústavní péče v ČR, které povede k zamyšlení se nad životem dětí v ústavech – především nad problematikou jejich přípravy na samostatný život mimo ústav, nad úrovní získaných dovedností během ústavního pobytu a nad mírou vlivu ústavní péče na jejich samostatný život.

Z řady výzkumů konaných v ústavech institucionální péče vyplývá, že stále přibývá počet dětí se závažnými problémy – dětí s dispozicemi k asociálnímu jednání, dětí s psychiatrickou diagnózou, dětí s neurologickým poškozením mozku. Opakované výzkumy dokazují, že téměř polovina nezletilých jedinců s nařízenou ústavní nebo ochrannou výchovou již v předškolním věku žila v neúplné rodině nebo že jejich výchovné prostředí bylo kvalitativně velmi špatné.

1.1 Rodina

„Rodina je považována za unikátní a nenahraditelnou instituci, kde je přítomnost vysoce citově angažovaných rodičů nepostradatelnou podmínkou zdravého duševního a tělesného vývoje (Matoušek, 2003).“

V Občanském zákoníku č. 89/2012 Sb. se uvádí, že „hlavním společenským účelem manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí“. Klíčovou roli ve výchově dětí a jejich zdravém vývoji hraje rodina. Rodina je místo, kde by dítě mělo nalézt lásku, porozumění, podporu, úctu k sobě i ostatním, přátelství, pocit jistoty a bezpečí, sebepoznání, zdroj energie, rad a zkušeností. Role rodiny z hlediska plnění svých funkcí je v naší společnosti nenahraditelná. Vlivem kulturního a politického rozvoje dochází ke změnám podoby společnosti a tím i rodiny a rozdělení funkcí jejích členů. Kde však rodina jako celek neplní svůj účel a své funkce (socializačně výchovné), přebírá tuto roli stát a nastupuje ústavní nebo ochranná výchova. Jedná se o výchovné opatření, které nařídí stát v případě, kdy výchova dítěte v rodině je vážně ohrožena nebo narušena a jiná výchovná opatření nevedla k nápravě, nebo jestliže z jiných závažných důvodů nemohou rodiče výchovu dítěte. Ústavní výchova znamená svěření dítěte do náhradní výchovné péče. Náhradní výchovná péče by měla být zpravidla dočasným řešením.

1.2 Ústavní a ochranná výchova (dle zákona č. 109/2002 Sb.)

1.2.1 Situace ústavní péče v Moravskoslezském kraji

Aktuálně dostupný přehled situace ústavní péče v MSK.

Školní rok		2007/2008			2008/2009		
		Počet škol nebo školských zařízení poskytujících příslušné vzdělání nebo školskou službu	Počet dětí / žáků / studentů / posluchačů / klientů / uživatelů / účastníků	Průměrný počet na školu nebo školské zařízení	Počet škol nebo školských zařízení poskytujících příslušné vzdělání nebo školskou službu	Počet dětí / žáků / studentů / posluchačů / klientů / uživatelů / účastníků	Průměrný počet na školu nebo školské zařízení
	Dětské domovy	21	644	30,7	21	645	30,7
	Dětské domovy se školou	1	31	31,0	2	34	17,0
	Diagnostické ústavy	2	102	51,0	2	135	67,5
	Výchovné ústavy	2	105	52,5	2	109	54,5
	Střediska výchovné péče	1	986	986,0	1	978	978,0

Poznámka:

Zdroj: ÚIV

1.2.2 Ústavní výchova

Je nařízena rozhodnutím soudu podle občanského zákoníku v občansko-právním řízení a je určena pro nezletilce do 18 let věku s krátkodobým pobytem mimo rodinu nebo s nejasnou prognózou, anebo pro děti vyžadující speciální přístup pro určitý handicap.

Základním předpokladem nařízení ústavní výchovy je vážné ohrožení nebo narušení výchovy dítěte (u dětí 3 – 18 let věku, výjimečně do 19 let věku).

Ústavní výchova se uskutečňuje ve zdravotnických a školských zařízeních – kojenecké ústavy, ústavy sociální péče, dětské domovy, dětské domovy se školou po 3. roce života, diagnostické ústavy a výchovné ústavy.

1.2.3 Ochranná výchova

Je uložena rozhodnutím soudu:

- a) v občansko-právním řízení, spáchá-li dítě mezi 12. – 15. rokem věku čin, za který lze dle trestního zákona uložit výjimečný trest

- b) v trestním řízení se ukládá ochranná výchova mladistvému mezi 15. a 18. rokem tehdy, jestliže ochranná výchova podle rozhodnutí soudu splní svůj účel lépe než uložení trestu odnětí svobody.

Základním předpokladem uložení ochranné výchovy je protispolečenský čin dítěte nebo mladistvého, který naplňuje skutkovou podstatu trestného činu.

Uskutečňuje se ve školských zařízeních – diagnostické ústavy, dětské domovy, dětské domovy se školou a výchovné ústavy.

Ochranná výchova trvá do doby, dokud to vyžaduje závažnost činu, který byl spáchán a dokud není naplněn její účel, nejdéle však do dovršení 18. roku věku dítěte. Pokud to okolnosti vyžadují jinak, může být ústavní výchova výjimečně prodloužena do 19 let.

1.2.4 Zařízení pro výkon ochranné a ústavní výchovy

Do zařízení pro výkon ochranné a ústavní výchovy se umísťují děti podle věku, mentální úrovně, typu zdravotního postižení, stupně obtížnosti výchovy nebo pohlaví klientů. Zákon stanoví, jaký typ náhradní péče je pro klienta vhodný.

Právo zakládat zařízení náhradní výchovné péče má Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy i jiná právnická nebo fyzická osoby s výjimkou diagnostických ústavů.

Ve výchovných zařízeních probíhá celodenní péče o děti. Jestliže jsou zde umístěny děti s natolik závažnými poruchami chování, že není možné jejich zařazení do běžných škol, je při těchto zařízeních zřízena škola, základního a případně středního stupně, kterou umístěné děti navštěvují.

Základní organizační jednotkou pro práci s dětmi je výchovná skupina (v diagnostickém a výchovném ústavu) nebo rodinná skupina (v dětském domově). Výchovnou skupinu může v diagnostickém ústavu tvořit 4 – 6 dětí, ve výchovném ústavu 5 – 8 dětí. Takových skupin může být ve výchovném ústavu 2 – 6. Děti jsou do výchovných skupin zařazovány s ohledem na jejich výchovné, vzdělávací a zdravotní potřeby.

Rodinná skupina je v dětském domově tvořena 6 – 8 dětmi, v dětském domově se školou 5 – 8 dětmi. Děti jsou zde smíšeného pohlaví a věku. V případě sourozenecké skupiny jsou děti zařazeny do stejné skupiny. Takových skupin může být v rámci jednoho zařízení 2 – 6.

V ústavech je rytmus dne určován denním programem, podle kterého se mládež a děti sem umístěné, vstávají, uklízejí, pracují, odpočívají, vzdělávají se, stravují atd. Většina dní probíhá dle stanoveného pravidelného programu.

Hlavním úkolem vychovatele ústavu je organizování dne dětí a mládeže, a to v souladu se základními cíli výchovných ústavů. Činnosti během dne by měly ctít zásadu resocializace a reedukace. Některé činnosti jsou zaměřeny zvláště na terapii a převýchovu.

1.3 Funkce a úkol ústavní výchovy

Ústavní výchova má několik vzájemně se prolínajících funkcí. Matoušek (1999, str. 22) uvádí 3 základní funkce výchovných zařízení:

1. PODPORA A PÉČE

Tuto funkci plní zařízení, která nahrazují rodinnou péči rodičů z důvodu jejich úmrtí nebo např. nedostatečné péče. Ústavní zařízení se v tomto případě snaží umožnit klientům harmonický rozvoj jeho osobnosti – zajistit vzdělávání klienta, duševní rozvoj apod.

2. LÉČBA, VÝCHOVA A RESOCIALIZACE (znovuzačlenění do společnosti)

Cílem výchovných ústavů je změna dosavadního zdravotního i duševního stavu klienta.

3. OMEZENÍ, VYLOUČENÍ, REPRESSE (potlačení)

Tuto funkci plní zařízení s nedobrovolným pobytem svěřence z důvodu ochrany společnosti před „nepřízpůsobivými“ osobami. Jedná se o formu trestu pro klienta.

Výchovná instituce musí vytvářet takové podmínky, které podpoří sebedůvěru dítěte a umožní jeho aktivní zapojení do společenského dění. Výchovná instituce poskytuje vedle výchovné, také vzdělávací, sociální a terapeutickou péči.

1.4 Rizika ústavní výchovy

„Pobyty v ústavech v raném dětském věku jsou nejdůležitější izolovatelnou příčinou kriminality.“ (Schmitzenbauer, W., 2000)

„Ústavní péče má nezanedbatelná rizika pro klienty, tato rizika se liší podle toho, ve kterém věku a v jaké jeho životní situaci se klient do ústavní péče dostal.“ (Mühlpachr, 2001)

Zdravý vývoj dětí je odrazem dostatečného uspokojování biologických, citových a psychických potřeb. Jejich nedostatek naopak negativně ovlivňuje osobnost každého jedince.

Děti ve svém vývoji potřebují kontinuální vzory, které jim v ústavní péči nemohou být plně nahrazeny. Děti, které vyrůstaly většinu svého dětství v ústavní péči a neměly možnost vyrůstat v běžné rodině, byly ochuzeny o sociální podněty - o poznání rodičovských postojů. Společnost nemůže od těchto dětí očekávat, že si budou přirozeně vytvářet svoji identitu a přebírat přirozené sociální role, že se budou řádně rodičovsky chovat v rodinách, které si posléze vybudují. Ústavní pobyt do určité míry ovlivní a také ohrozí jejich budoucí manželství a rodinný život.

1.4.1 Riziko emociální insuficience - deprivace a subdeprivace

„Deprivační zkušenost má závažný a zatěžující vliv na aktuální stav daného jedince, na jeho psychický vývoj. Následkem deprivační zkušenosti vzniká deficit v oblasti emocionální, kognitivní a sociální.“ (Běhouňková, 2012)

„Soubor příznaků vyskytujících se v chování člověka, signalizující výskyt mnohých projevů takového strádání je nazýván deprivačním syndromem. Je možné, že se deprivace projeví v celé struktuře osobnosti, ve vnímání, myšlení, sociálním začleňování, chování a hodnotové orientaci.“ (Langmeier, Matějček, 2011)

*„Deprivační zkušenost, která plyne z dlouhodobé netečnosti klíčové osoby, se promítá do změn v chování a prožívání dětí. Vyskytuje se **emoční plachost, labilita, obtíže v udržování partnerských, přátelských vztahů**. Emoční projevy jsou nediferencované, tedy vyjádřené k jednotlivým osobám stejnou měrou. Emoce následkem zažitých traumat a deprivační zkušenosti bývají chladné a povrchní. Problémem zůstává **obtížnost v navazování hlubších citových vztahů**.“ (Běhouňková, 2012)*

(In Kolaříková, Martina. *Připravenost dětí z dětských domovů na jejich samostatný život ve společnosti: diplomová práce*. Ostrava: Ostravská univerzita, Fakulta pedagogická, 2014.)

„Nejčastěji k psychické deprivaci dochází u dětí v trvalé ústavní péči. Výchovné ústavy nemohou plně uspokojit všechny výše uvedené potřeby, ani kdyby byly

sebelépe vedeny. Projevy psychické deprivace jsou mnohotvárné a mnohočetné a mohou přetrvat až do dospělosti. Citová deprivace, která je pro dítě zásadní, vzniká na základě neuspokojení, nedostatku v citovém vztahu s matkou, popř. jinou pečující osobou. Stabilní citový vztah s jedním pečujícím člověkem je zásadní podmínkou pro rozvoj citových vazeb v budoucnu, jejich diferenciaci a přiměřenost v dospělosti a přirozeně podmínkou vztahu k vlastním dětem na základě prožité zkušenosti a pocitu citového bezpečí.“ (Bittner, Havigerová, Janišová, Langhansová, 2007)

V období adolescence následky deprivace ovlivňují vztah jedince ke kolektivu, projevují se v sebehodnocení a sociálním začleňování, u jedince bývá **posunuta hranice hodnot**, objevuje se **zvýšené nebezpečí vzniku závislostí**. V dospělosti se mohou vyskytovat **problémy v partnerských vztazích**, deprivovaní jedinci bývají **nejistí ve výchově svých dětí**.“

(In Pletková, Iveta. *Postoje k manželství a rodičovství u mladých lidí, jež prošli ústavní výchovou: diplomová práce*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, 2009).

„Citová subdeprivace je mírnější formou deprivace, je méně nápadná a tím i hůře identifikovatelná. Dítě může být velmi dobře materiálně zabezpečené, ale strádá v citové oblasti.“ (Vágnerová, 2008)

Pro současnou ústavní výchovu je pravděpodobněji subdeprivace než deprivace. Jestliže dítěti chybí dostatečná stimulace a nemá možnost se přiměřeně rozvíjet, jde o sociální a kognitivní deprivaci, která **postihuje především rozumové funkce a socializaci**.“ (Vágnerová, 2008)

(In Němečková, Tereza. *Možnosti podpory mládeže při odchodu z ústavní výchovy: bakalářská práce*. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, Fakulta pedagogická, 2011.)

1.4.2 Riziko kognitivní insuficience

„Rozvoj inteligence je dán dědičnou dispozicí a aktuální stavem centrální nervové soustavy, ale je ovlivněn i kvalitou výchovného prostředí, které dává prostor k rozvoji daných vloh. Pokud existuje nedostatečná stimulace, omezování příležitostí k učení, může docházet k celkovému opoždění v psychickém vývoji dítěte, zejména pak v oblasti rozumových schopností. Je-li dítě v tomto směru zanedbáno, jeho šance se rozvíjet je ohrožena. Dětem chybí pozitivní vazba, která udává jednotlivým úkonům smysl. U citově deprivovaných dětí nejsou důvody, proč by se měly snažit.“ (Vágnerová, 2008)

„Děti s deprivací zkušeností se při porovnání s vrstevníky projevují jako **méně nadané a pomalejší**.“ (Čeladová, Kuželová, Ptáček, 2011)

„Na základě výsledků Baldové, Matouška, Pazlarové (2008) má skoro **polovina dětí v dětských domovech rozumové schopnosti v pásmu podprůměru**.“

(In Kolaříková, Martina. *Připravenost dětí z dětských domovů na jejich samostatný život ve společnosti: diplomová práce*. Ostrava: Ostravská univerzita, Fakulta pedagogická, 2014.)

1.4.3 Riziko sociální insuficience - hospitalismus

„Důsledkem deprivace je narušené vnímání sebe sama a sebehodnocení. Snižuje se také sebeúcta a sebedůvěra. U jedinců se sociální a deprivací zkušeností je sebehodnocení nízké. To se navenek může projevovat až nezdravým vysokým sebevědomím nebo v opačném případě dochází k sebedoceňování. Negativní sebehodnocení dává menší příležitost k **sociálním kontaktům a tím i menší příležitosti pro rozvoj sociálních dovedností**.“ (Běhounková, 2012)

„Chování u dětí žijících v ústavním zařízení bývá často v daných situacích nápadné. Typický je projev **bezradnosti a nejistoty**.“

„Problémy se projevují v **mezilidské komunikaci**.“

„V oblasti socializace je nutné zmínit problematiku sociálních rolí. Aby docházelo ke správnému rozvoji sociálních rolí, je zapotřebí rozlišovat jednotlivé projevy lidského chování, a tím se naučit rozpoznávat, co je pro danou situaci či roli vhodné. Děti postrádající zkušenost s mateřským chováním mají v této oblasti obtíže.“ (Vágnerová, 2008)

„Dítě v ústavním zařízení má sníženou představu o roli matky, otce a dalších členů rodiny. Tím je ohrožen předpoklad pro **správný budoucí, partnerský život**. Právě s tímto problémem se potýká velké množství jedinců po opuštění dětského domova.“ (Kern, 1999)

„Dětský domov vychovává děti k adaptaci, ale pouze na podmínky a styl života v tomto daném zařízení.“

„Nedochází k samotnému rozhodování, a tím i odpovědnosti za své chování. Strategie chování, které jsou v této instituci užitečné, ztrácí v odlišném prostředí svou hodnotu.“

„Následně se **vyskytují problémy, jedinci selhávají a adaptace na nové prostředí je obtížná a také déle trvající**.“

(In Kolaříková, Martina. *Připravenost dětí z dětských domovů na jejich samostatný život ve společnosti: diplomová práce*. Ostrava: Ostravská univerzita, Fakulta pedagogická, 2014.)

„Hospitalismus je stav, kdy se klient dobře adaptuje na ústavní prostředí, ale není schopen se přizpůsobit v neústavním životě mimo něj. V zařízení bývá o klienta dobře postaráno, někdo mu uvaří, někdo zatopí, někdo mu pere a žehlí a někdo mu organizuje i jeho čas. Po odchodu z ústavu pak člověk není schopen orientovat se v nových podmínkách, kde si musí vše zařídit sám.“ (Matoušek, 1999)

„V ústavním zařízení se často nenaučí samostatnému rozhodování a přijetí odpovědnosti za své chování. Tyto děti pak nemají problémy ve známém prostředí ústavu, ale na větší změny (např. vstup do zaměstnání) reagují nepříznivě.“ (Vágnerová, 2008)

(In Němečková, Tereza. *Možnosti podpory mládeže při odchodu z ústavní výchovy: bakalářská práce*. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, Fakulta pedagogická, 2011.)

1.5 Současný stav a problémy ústavní výchovy

Ačkoliv v současné době dochází k poklesu natality – porodnosti, **stále stoupá počet** dětí v institucionální výchově.

Aktuální počty dětí v ústavních zařízeních v ČR (resort MPSV, MŠMT, MZ):

Celkový počet dětí, které jsou v ústavních zařízeních umístěny na základě rozhodnutí soudu (ústavní výchova, ochranná výchova) je **7 169 dětí** (k 31. 12. 2013 - zdroj MPSV) – zbývající počet dětí je v ústavních zařízeních umístěn na základě žádosti zákonných zástupců (většinou se jedná o děti se zdravotním postižením v zařízeních sociálních služeb).

Školská zařízení (dětské domovy, dětské domovy se školou, výchovné ústavy, diagnostické ústavy) – k 31. 10. 2012 umístěno 6 941 dětí (zdroj Ústav pro informace ve vzdělávání)

viz příloha č. 1

„Instituce působící v oblasti péče o rodinu a dítě dostatečně nespolupracují. Důvodem roztržičnosti kompetencí pod tři resorty (MŠMT, MPSV, MZ). Žádný z nich však není odpovědný za celkovou problematiku péče, výchovy a ochrany dítěte (Bubleová, Kovařík 2003).

Mezi významné nedostatky ústavní péče patří také střídání více vychovatelů v péči o dítě.

Většina dětských domovů se však v poslední době snaží omezit střídání vychovatelů u jedné rodinné skupiny na dva až tři pracovníky.

Další komplikací je velmi malý počet mužů v personálu, dětem pak chybí mužský vzor chování.

Liga lidských práv i Středisko náhradní rodinné péče (2013) se shodují, že chybí dostatečná preventivní spolupráce s rodinou ohroženou i následná spolupráce s rodinou, z níž bylo dítě odebráno.

Hodnocení systému péče o ohrožené děti (2007) uvádí, že odbory sociálně-právní ochrany dětí plní svou preventivní a sanační funkci pouze formálně nebo na ni zcela rezignují.

Matrix of Guidelines for Life after Institutional Care (2010) konstatuje také nedostatek psychoterapeutické péče v institucionálních zařízeních.

Gjuričová (in Děti potřebují rodinu, 2008, str. 26) k problematice odchodu z ústavní výchovy říká: V České republice neexistuje systematická a státem garantovaná následná podpora dětí opouštějících institucionální péči, která by jim zprvu asistenčním a později podpůrným způsobem usnadnila vstup do života mimo ústav.“

(In Němečková, Tereza. Možnosti podpory mládeže při odchodu z ústavní výchovy: bakalářská práce. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, Fakulta pedagogická, 2011.)

1.6 Přípravenost adolescentů odcházejících ze zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy na samostatný život

Zlomovým okamžikem v životě jedinců vyrůstajících v ústavní výchově je dosažení zletilosti, kdy ve většině případů opouštějí brány výchovných ústavů. Mnozí jedinci si uvědomují svobodu, volnost, která se jim naskýtá, ale neuvědomují si rizika a nečekané situace, které jim tato svoboda přináší a na která často nejsou připraveni. Tito jedinci musí vstoupit do samostatného života často bez dostatečné zkušenosti, finanční a materiální podpory, nemají možnost se, v případě neúspěchu v samostatném životě, vrátit do své „náhradní rodiny“, kterou jim v jejich případě byl ústav.

„Příčiny problémů u jedinců odcházejících z ústavních zařízení jsou způsobeny jistým spektrem kauzalit. Existují limity na straně samotných dětí, což je následkem psychické deprivace, které směřují k problematickému sebehodnocení, vztahovým problémům, snížené motivaci. Na druhé straně stojí limity na straně zařízení, které vedou v určité míře k izolovanosti, nepřipravenosti na samotný život. Rozhodně by mělo být v zájmu výchovné instituce podněcovat kontakty dětí s vrstevníky a osobami mimo instituci. V případě neplnění této aktivity dochází k utváření sociálních vazeb pouze uvnitř daného zařízení. Těžko pak jedinec navazuje trvalé a kvalitní vztahy v době po odchodu ze zařízení.“

(In Kolaříková, Martina. Přípravenost dětí z dětských domovů na jejich samostatný život ve společnosti: diplomová práce. Ostrava: Ostravská univerzita, Fakulta pedagogická, 2014.)

1.6.1 Období adolescence

„Tato vývojová etapa je pro jedince velmi náročná, neboť je hranicí mezi dětstvím a dospělostí. Období adolescence je v pořadí druhým obdobím dospívání mladého člověka. Jitka Šimíčková – Čížková (2005, s. 111) ve své publikaci uvádí, že u děvčat začíná toto období kolem 16. roku věku a u chlapců asi v 17. letech. To závisí na individuálním vývoji jedince. Horní hranici vývojové etapy nelze přesně stanovit, neboť dosažení dospělosti ovlivňuje řada skutečností, jednou z nich je např. prostředí, ve kterém adolescent žije.

V tomto období dochází k psychosomatickým změnám a dotváří se osobnost jedince. Jedinec si buduje své sociální pozice. Zhruba v šestnácti letech jedince se dokončuje vývoj jeho inteligence. Hlavním úkolem tohoto období je vytvoření vlastní identity (kdo jsem, co umím, kam směřuji, jak mě hodnotí druzí, jaké role zastávám).

Přijetím identity je podle Šimíčkové – Čížkové (2005, s. 111) přijetí norem společnosti, vytvoření si vědomí vlastní hodnoty, přijetí morálních principů dané společnosti atd.

V období adolescence se velmi rozvíjí sociální vazby. Patří sem typická touha patřit do nějaké sociální skupiny a touha po společenských zážitcích.

Nezbytným a nelehkým úkolem adolescenta je volba povolání.

Nedostačující vývoj osobní identity vede často k vnitřnímu zmatku, který dezorientuje osobnost a vede k masivním pocitům méněcennosti a bezmocnosti. Z toho můžou pramenit projevy provázené agresivitou, neurózami, užíváním drog apod.“

„U adolescentů vyrůstajících v resocializačních zařízeních je nutné mít na paměti, že mentální věk neodpovídá psychické zralosti, neboť jak je uvedeno v publikaci M. Kurelové a kol. (2008) – „psychosociální nezralost je jedním z charakteristických projevů deprimovaných dětí“. Přístup vychovatele ke každému klientovi musí být proto vysoce individuální.“

(In Mačková, Lucie. *Vstup mladých lidí do samostatného života po ukončení ústavní výchovy: bakalářská práce*. Ostrava: Ostravská univerzita, Fakulta pedagogická, 2014)

1.6.2 Příprava adolescentů na odchod z institucionální péče

Ve výchovných ústavech probíhá vedle výchovného procesu, proces vzdělávání – tzn. cílevědomé, systematické osvojování vědomostí, dovedností, návyků a zkušeností za účelem rozvoje osobnosti.

Ve výchovných ústavech jsou činnosti vedoucí k uspokojování základních lidských potřeb řízené, probíhají opakovaně dle pevně stanoveného denního řádu – hygiena, oblékání, stravování, úklid, péče o mladší děti z kolektivu. Dalšími stěžejními aktivitami jsou činnosti spojené se vzděláváním – příprava do školy, sportovní aktivity, společenské aktivity, terapie.

Výchovný ústav má za úkol nahradit v plné míře rodinný život i zajistit přípravu do samostatného života. Ústavní příprava na samostatný život má ovšem svá specifika a řadu úskalí. Jedinec vyrůstající ve správně fungující rodině se na odchod připravuje průběžně během celého života, neorganizovaně, často až po ukončení přípravy na budoucí povolání a většinou s vědomím nekončící podpory své rodiny a okamžité pomoci v případě jakéhokoliv neúspěchu.

Klienti v ústavní péči se na odchod v období dospívání (18 – maximálně 20 let věku) připravují cíleně, organizovaně, spíše teoreticky, ovšem často bez přihlédnutí na individuální potřeby.

„Jakákoliv služba, která je klientům v ústavním zařízení poskytována, by měla obsahovat proces plánování – individuálního přístupu. Naplnění individuálního přístupu v jednotlivých zařízeních institucionální výchovy je vzhledem k personálním organizačním podmínkám obtížné. Jedná se tak o negativní zjištění, jelikož individuální plán je považován za klíčový moment ve výchovně terapeutickém procesu, jehož cílem je zlepšení příležitostí dětí při vstupu do samostatného života ve společnosti. Tento dokument vzniká spojením několika aktérů – rodiče, pracovníci

sociálně právní ochrany dětí, pracovníci institucionální výchovy. Individuální plán má obsahovat základní informace o dítěti, osobách, které participují na péči, souhrn potřeb dítěte, stanovení priorit rozvoje, definování cílů, postupů, uvedení osob, které zodpovídají za plnění, časový úsek plnění, postupné hodnocení plnění cílů.

Při individuálním plánování je nutné respektovat následující principy:

- *Princip normalizace – vytváření podmínek, v nichž žijí osoby bez ohrožení*
- *Princip aktivní účasti dítěte na tvorbě plánu a zapojení rodiny dítěte*
- *Princip podpory pozitivního potenciálu dítěte, jeho zájmů a postojů*
- *Princip efektivity a pružnosti – ověřování naplnění cílů*
- *Princip srozumitelnosti jazyka*

(In Kolaříková, Martina. Přípravenost dětí z dětských domovů na jejich samostatný život ve společnosti: diplomová práce. Ostrava: Ostravská univerzita, Fakulta pedagogická, 2014.)

Úskalí nefunkčnosti individuálních plánů a nedostatečné připravenosti adolescentů na samostatný život při odchodu z výchovných ústavů pomáhají překonávat neziskové organizace a projekty zaměřené na zážitkové kurzy, při kterých klienti získávají takové kompetence, které jim umožní bezproblémové zapojení do společnosti = sebeobsluha, formování pracovních a sociálních návyků.

Příklady úspěšných projektů realizovaných nestátními i státními organizacemi:

Pomoz mi do života

Život nanečisto

Postav se na vlastní nohy

Na druhém břehu

Prolomit vlny

Příprava dětí a mladých lidí na vstup do samostatného života

ABECEDA aneb „První kroky do život“

Výše zmíněné projekty pomáhaly s přípravou klientů institucionální výchovy do samostatného života prostřednictvím aktivního sociálního učení.

„Cílem aktivního sociálního učení je vytvoření potřebných podmínek pro integraci dětí z ústavních zařízení do běžného života; posílení sebedůvěry; zvládání, jak běžných, tak i náročných životních situací. Aby docházelo k bezproblémovému začlenění jedinců do společnosti, zdaleka nestačí předávat pouze teoretické vědomosti o tom, jak se mají v jednotlivých situacích chovat. Návčik v umělém prostředí, kterým je i

výchovný ústav, nestačí k získávání potřebných dovedností. Společensky žádoucí chování je nutné upevňovat na základě svých vlastních zkušeností v prostředí, které umožní dětem reálný prožitek.“

(In Kolaříková, Martina. *Připravenost dětí z dětských domovů na jejich samostatný život ve společnosti: diplomová práce*. Ostrava: Ostravská univerzita, Fakulta pedagogická, 2014.)

1.6.3 Stěžejní oblasti přípravy na odchod z institucionální péče

Oblasti přípravy dětí na vstup do samostatného života by měla být pečlivě utvářena a měla by reagovat na aktuální problémy, se kterými se jedinci ve společnosti často potýkají.

Studentka Pedagogické fakulty Ostravské univerzity Bc. M. Kolaříková, DiS. uvádí ve své diplomové práci výsledky výzkumu (zaměřeného na problematiku připravenosti adolescentů z dětských domovů na vstup do samostatného života), které odhalují oblasti běžného života, které klientům institucionální výchovy činí v době osamostatnění největší problémy:

Bydlení, péče o domácnost

- Obtíže s vařením, uklízením
- Nevědomost o pravidelných platbách za užívání bytu, vodné, stočné, spotřeba elektrické energie

Dokončení vzdělání

- Nedokončení vzdělání, slabá motivace, nezájem

Zaměstnání

- Hledání zaměstnání
- Úspěšné zvládnutí pracovního pohovoru
- Pracovní morálka, pracovní výkon, nesamostatnost, nerozhodnost

Finanční gramotnost, hospodaření s peněžními prostředky

- Neznalost cen na trhu
- Řešení finančních obtíží nerozumnými půjčkami

Orientace v systému úřadů a dalších institucí

Mezilidské vztahy, komunikace

- Nadměrná důvěra nebo naopak nedůvěra k cizím lidem
- Udržování partnerských vztahů
- Nepřipravenost na rodičovství

Odolnost vůči rizikům sociálně nežádoucího chování

- Konzumace alkoholu, drog
- Kriminalita – krádeže, agresivita

1.6.4 Kriminalita po odchodu z institucionální péče

Po odchodu z ústavní péče se klient ocitá ve zcela novém neznámém prostředí, ve kterém se často neumí orientovat a často podléhá „nástrahám ulice“.

„Gjuričová (In Děti potřebují rodinu, 2008) to potvrzuje následujícími údaji: 31% dětí z dětských domovů nebo po odchodu z něj se dopustilo trestné činnosti, z nich 18,5 % páchalo trestnou činností již před pobytem či během něj a 81,5 % ji začalo páchat až poté, co institucionální péči opustily.

Kovařík (2003, str. 6) k tomu říká: Kriminalita dětí z dětských domovů v době jejich pobytu není vysoká. Zvyšuje se až poté, co jsou děti bez další pomoci, podpory a dohledu vypuštěny do světa, s nímž se nemohly doposud seznámit.

Gjuričová vyslovuje názor, že umístění dítěte do institucionální péče v mnoha případech znamená pouhé přerušení sociálně patologického vývoje, který po opuštění ústavu buď pokračuje, nebo se díky nevhodným podmínkám, do nichž se vrací, teprve nastartuje. (Gjuričová, 2008).“

(In Němečková, Tereza. Možnosti podpory mládeže při odchodu z ústavní výchovy: bakalářská práce. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, Fakulta pedagogická, 2011.)

1.7 Situace rizikového chování dětí a mládeže v Moravskoslezském kraji

Podle PČR se trestných činů a provinění dopouští nejvíce děti z výchovných ústavů, a to nejen po dobu pobytu v ústavu, ale také po odchodu z ústavu. Latentní trestná činnost mládeže se často uskutečňuje formou provozování prostituce, užívání drog, šikanování, verbálních rasistických útoků, vandalismu včetně sprejství a prostřednictvím internetu.

Zdroj: <http://clanky.rvp.cz/clanek/k/n/16439/KRIMINALITA-DETI-A-MLADEZE.html>

Pro bližší seznámení se situací trestné činnosti mladistvých v Moravskoslezském kraji jsou do studie zahrnuta konkrétní čísla, zveřejněná na webových stránkách Krajského úřadu MSK. Tato čísla vyhodnocují kriminalitu mladistvých, do které věkem spadá i cílová skupina projektu ABECEDA aneb „První kroky do života“.

Kriminalita mládeže zahrnuje jednání osob do věku 18 let. Důsledkem je překročení právních a společenských norem, které jsou charakteristické pro trestný čin. Osoby ve věku 15-18 let se označují jako mladiství a jsou ze zákona trestně odpovědní s jistým omezením. Osoby mladší 15 let nejsou trestně odpovědné, spáchá-li však dítě mezi 12. až 15. rokem věku čin, za který lze dle trestního zákona uložit výjimečný trest, může se takovému jedinci uložit v občansko-právním řízení ochranná výchova, kterou uloží příslušný soud.

Nejčastější delikty mladistvých jsou násilí proti jednotlivci či skupině, opilství a výtržnictví, neoprávněné užívání motorového vozidla, rozkrádání, vandalismus, toxikomanie, prostituce, gamblerství. Více možno najít na <http://www.ostrovzl.cz/prevence/kriminalita-delikvence-vandalismus/>

Srovnání kriminality dětí a mládeže v letech 2011 a 2012:

Děti – pachatelé trestných činů: 1 568 (-2,4 %, -38)

Počet trestných činů spáchaných dětmi: 1 636 (-3,2 %, +52)

Mladiství – pachatelé trestných činů: 4 038 (+0,7 %, +28)

Počet trestných činů spáchaných mladistvými: 5 427 (+1,7 %, +88)

Kriminalita mládeže v roce 2011 nezaznamenala oproti roku 2010 výraznějších změn, a to jak u dětí mladších 15 let, tak u mladistvých. Celkově v roce 2011 spáchaly děti mladší 15let 1 636 (+52) skutků, mladiství 5 427 (+88) skutků. Podle názoru Policie ČR může být jednou z příčin nízkého počtu mladistvých stíhaných a řešených ve zkráceném přípravném řízení (obdobně dětí do 15 let věku) též zastření identity neznámých pachatelů (tedy i věku) trestné činnosti. Varovným signálem může být skutečnost, že děti mladší 15 let spáchaly v roce 2011 dvě vraždy (+2), mladiství 6 vražd (+2).

Nejvyšší podíl mladistvých na celkovém počtu vyšetřovaných a stíhaných osob byl Policií ČR evidován shodně v kraji Vysočina (4,9 %) a **Moravskoslezském kraji (4,9 %)**.

Mládež se dopouští převážně majetkových provinění, zejména krádeží a krádeží vloupáním, loupeží a ublížení na zdraví a ostatní kriminality (např. dopravní nehody, maření výkonu úředního rozhodnutí, sprejství, nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek atd.). Velká část těchto provinění se řadí do kategorie přestupků (škoda do 5 tis. Kč).

Rozšiřuje se trestná činnost páchaná prostřednictvím internetu, např. porušování autorských práv, šíření a přechovávání pornografie či podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod. Pokud mládež páchá trestné činy, jejichž znakem je použití ručního násilí, ať už se jedná o loupeže, ublížení na zdraví, znásilnění či vraždy, vyznačují se až nepochopitelnou brutalitou.

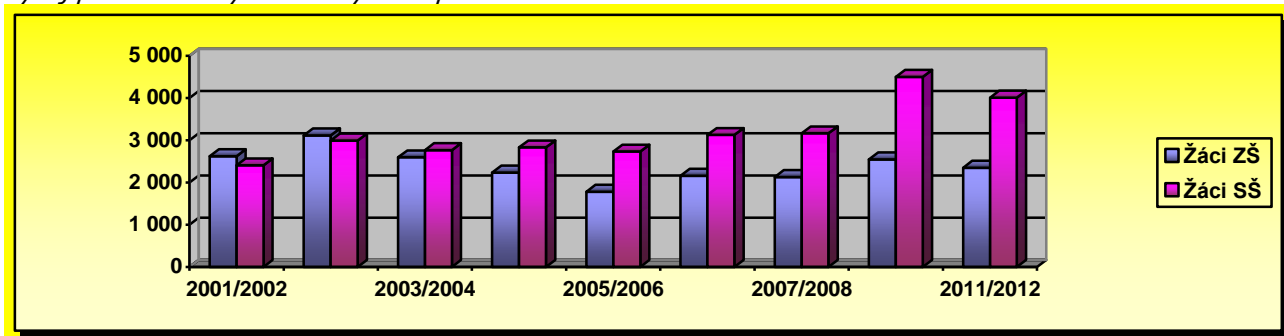
Mládež páchá trestnou činnost častěji se spolupachateli a ve skupině. Trestná činnost je ve většině případů páchána živelně pod vlivem momentální situace (převládá emotivní motivace oproti rozumové). Bývá typické, že si pachatelé plně neuvědomují, jaké následky jejich jednání zanechá na oběti, svůj podíl na následku zlehčují, nepřipouští si odpovědnost a nechápou, proč by měli být trestáni.

1.7.1 Rizikové chování u dětí a mládeže v Moravskoslezském kraji

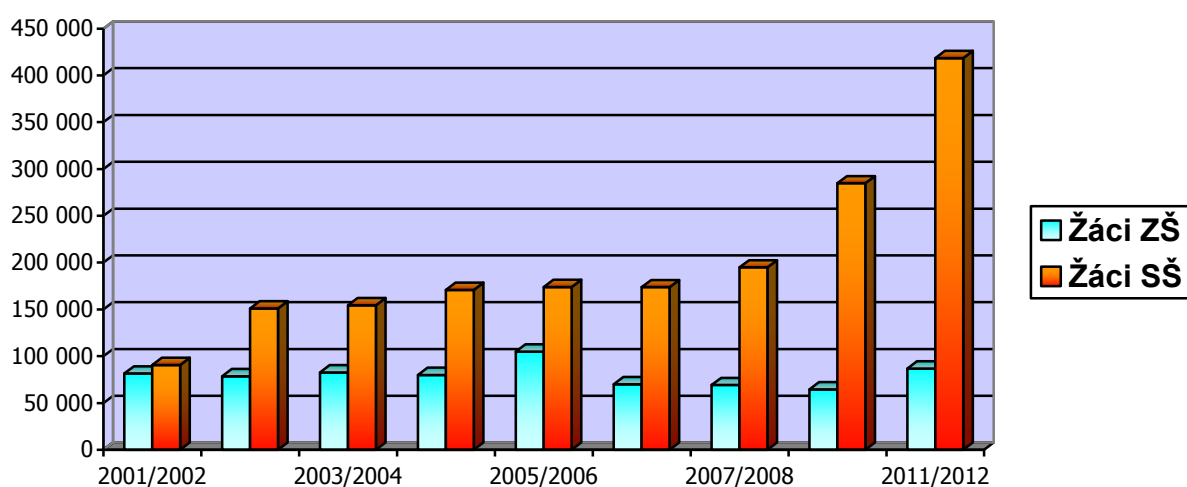
Zpráva Strategie prevence rizikového chování u dětí a mládeže v Moravskoslezském kraji na období 2013 – 2018 popisuje nejčastější výskyt sociálně patologických jevů:

- Snížená známka v chování
- Neomluvené hodiny z vyučování
- Zneužívání alkoholu a zneužívání ostatních návykových látek
- Agresivní formy chování
- Krádeže

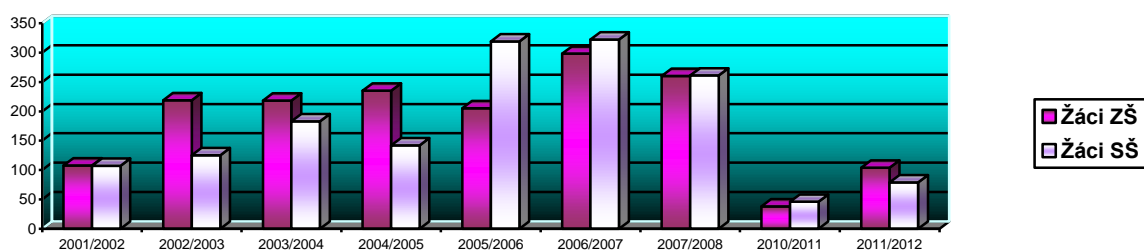
Vývoj počtu udělených snížených stupňů z chování v MSK

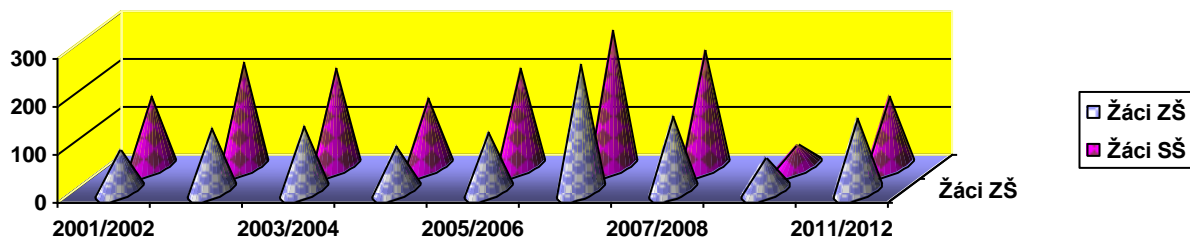
Vývoj počtu neomluvených hodin z vyučování v MSK

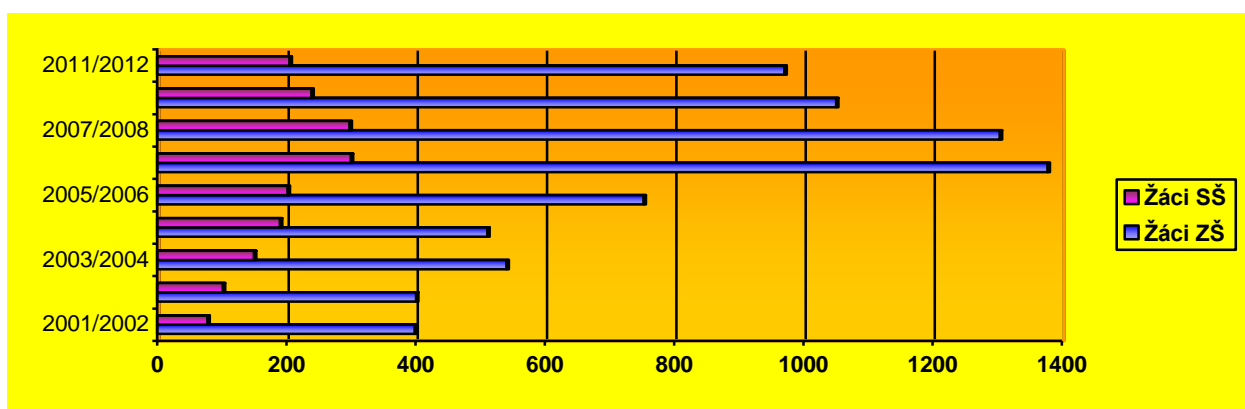
Řešené případy zneužívání návykových látek – alkohol, v MSK

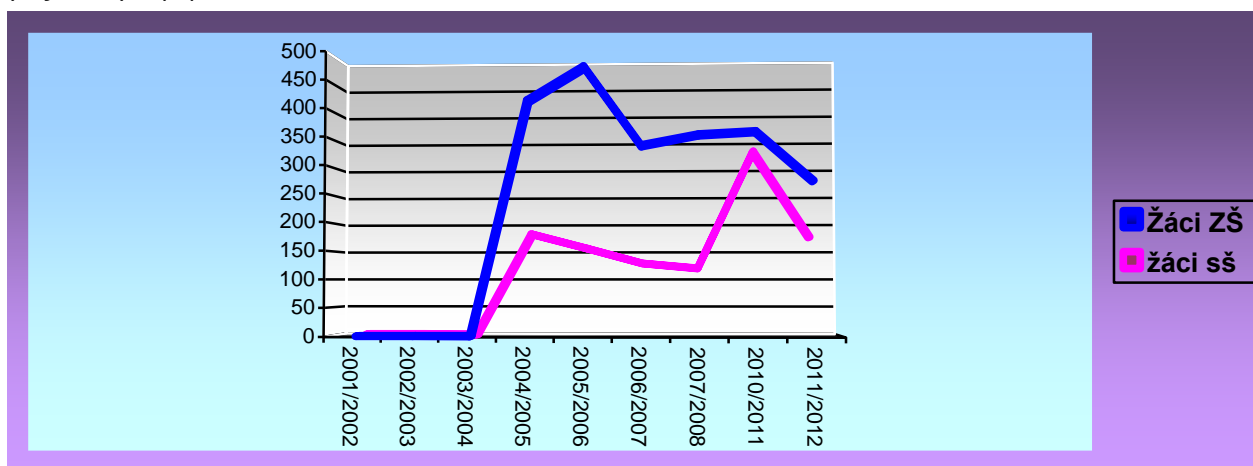
Zneužívání návykových látek – ostatní drogy, v MSK

Řešené případy agresivního chování v MSK

Vývoj řešených případů v oblasti krádeží v MSK

Zdroj: http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/mas_prevence.html

1.7.2 Strategie prevence rizikového chování u dětí a mládeže v Moravskoslezském kraji na období 2013 – 2018

Strategie prevence rizikového chování u dětí a mládeže v Moravskoslezském kraji na období 2013-2018 vychází ze závěrů pravidelných jednání s metodiky prevence v PPP, z dlouhodobých cílů stanovených strategiemi nadresortních orgánů. Je v souladu s krajskými strategickými dokumenty, které lze rovněž zahrnout do problematiky rizikového chování.

Zdroj: http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/mas_prevence.html

Dlouhodobé cíle krajské strategie prevence:

1. Efektivní primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže
2. Zvyšování odborné úrovně poskytovatelů služeb v oblasti primární prevence, podpora vzdělávání a rozvoje vzdělávacích programů v oblasti prevence rizikového chování
3. Efektivní koordinace aktivit a subjektů zapojených do preventivních aktivit v kraji
4. Informování veřejnosti v kraji o výskytu rizikového chování a o realizovaných opatřeních
5. Podpora výzkumu a aktuálního monitoringu výskytu rizikového chování a následná aplikace získaných poznatků v praxi

Zdroj: http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/mas_prevence.html

Strategie protidrogové politiky Moravskoslezského kraje

Hlavní funkce krajské protidrogové strategie jsou: vymezení základních principů a cílů v protidrogové prevenci, stanovení priorit krajské protidrogové politiky pro všechny v protidrogové prevenci zainteresované subjekty a v neposlední řadě propojení veřejné správy, s krajskou samosprávou, obecními samosprávami a propojení státního i nestátního sektoru, na všech úrovních realizace protidrogové politiky v kraji.

Zdroj: http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/protidrogova_prevence.html

Prevence kriminality Moravskoslezského kraje

Z pohledu teorie je prevence kriminality definována jako nerepresivní strategie boje s trestnou činností. Zabývá se eliminací sociálně patologických jevů a snižováním motivů a příležitostí k páchání trestných činů. K tomu využívá především nerepresivní prostředky, tedy veškeré aktivity vyvíjené státními, veřejnoprávními i soukromoprávními subjekty, které směřují k předcházení páchání kriminality a snižování obav z ní. Vzhledem k velkému množství příčin, které ovlivňují kriminalitu a které se dotýkají mnoha oblastí života lidské společnosti, včetně sociální politiky, trhu práce, vzdělávání, trávení volného času aj., je účinnost přijímaných preventivních opatření vždy podmíněna spoluprací všech zainteresovaných subjektů. Prevenci lze uskutečňovat ve 3 základních stupních:

- 1. Primární prevence** – zaměřuje se na kořeny delikvence, na hlubší příčiny kriminálního jednání. Zahrnuje celou populaci, děti i dospělé
- 2. Sekundární prevence** – usiluje o odvrácení kriminálního jednání a o aktivní podporu společensky akceptovaného chování. Zaměřuje se na konkrétní rizikové jedince a skupiny obyvatelstva, úžeji vymezené podle věku, druhu ohrožení, teritoria apod.
- 3. Terciární prevence** – představuje resocializační a reintegrační opatření směřující k těm, kteří se již protiprávního jednání dopustili; na lokality, které již byly zasaženy; na osoby, které se již staly oběťmi trestných činů

Problematika prevence kriminality je v Moravskoslezském kraji realizována na všech třech výše popsaných úrovních.

Zdroj: http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/prevence_kriminality.html

Vzdělávání a rozvoj vzdělávací soustavy Moravskoslezského kraje

Současně je významným nástrojem harmonizace systémových opatření na úrovni státu a krajských specifik či priorit při rozvoji regionálního školství.

Strategie romské integrace Moravskoslezského kraje

Hlavními oblastmi řešení Strategie ve vztahu k romským komunitám žijícím na území Moravskoslezského kraje jsou oblast vzdělávání a rovného přístupu ke vzdělávání na území kraje, problematika bydlení na území Moravskoslezského kraje, problematika zaměstnanosti ve vztahu sociálně vyloučeným příslušníkům romských komunit kraje, zdravotní péče ve vztahu k sociálně vyloučeným romským komunitám

a rizikové formy chování s ohledem na život v sociálně vyloučených lokalitách na území kraje.

Ke stanovení priorit, hlavních a dílčích problémů k řešení byla využita SWOT analýza. Identifikuje silné a slabé stránky systému prevence, dále také příležitosti a hrozby. Do tvorby SWOT analýzy byli přizváni metodici v pedagogicko-psychologických poradnách, zástupci škol a školských zařízení, dětských domovů, zástupci obcí a nestátního neziskového sektoru, působící ve službách. Celkem se do SWOT analýzy zapojilo 25 subjektů.

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - existence krajských strategií (strategie protidrogové politiky kraje, strategie prevence rizikového chování, strategie prevence kriminality, které jsou v souladu) - existence funkčních míst pracovníků krajského úřadu zajišťujících oblast prevence rizikových projevů chování (krajský školský koordinátor prevence, krajský protidrogový koordinátor, manažer prevence kriminality, koordinátor pro národnostní menšiny, kteří úzce spolupracují) - existence poradenských pracovišť ve školách – v roce 2011 je 93 fungujících pracovišť, kde je zajištěna služba školního psychologa či speciálního pedagoga - fungující vertikální síť (MŠMT-KŠKP-MP PPP-ŠMP) - fungující preventivní tým MSK tvořený krajským koordinátorem a metodiky prevence v PPP - finanční podpora specifické primární prevence na úrovni KÚ MSK (co dva roky) - pravidelný a aktuální monitoring výskytu rizikového chování a jeho řešení - široká síť NNO a středisek volného času v oblasti specifické i nespecifické prevence - nabídka programů efektivní primární prevence - nabídka akreditovaných vzdělávacích aktivit v MSK v oblasti prevence 	<ul style="list-style-type: none"> - transformace dotačního systému MŠMT - legislativní opora pro KŠKP a MP v PPP - formální přístup ČŠI k problematice primární prevence rizikového chování - systém udělování certifikací kvalitním programům v oblasti PRCH - nedostatečná mezirezortní komunikace a spolupráce na úrovni měst a obcí - slabá systémová podpora ŠMP (legislativní, finanční, vedení školy; neexistující úlevy z přímé vyučovací povinnosti pro ŠMP (nedostatečný prostor mezi požadavky na výkon činností včetně administrativní zátěže a časem k tomu vymezeným) - absence supervize preventivních týmů a preventivních programů - vysoká administrativní zátěž pro ŠMP - nedostatečná práce TU v prevenci rizikového chování - podceňování problematiky rizikového chování mezi pedagogy - nedostatečné vzdělání pedagogů v „nových trendech“ rizikového chování - neschopnost škol definovat zakázku preventivního či intervenčního programu - SVP - slabá participace v oblasti preventivních aktivit, nedostatečné personální obsazení
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> - fundraising a možnost financování prevence z dotací - komunitní plánování sociálních služeb a zapojování spádových škol - existence škol „dobré praxe“ - nabídka kvalitních dlouhodobých preventivních programů pro všechny cílové skupiny - zavedení tématu primární prevence rizikového chování do studijních programů zejména na pedagogických fakultách univerzit - SVI – systém včasné intervence - systematická práce a spolupráce s rodiči a rodinou - mediální obraz – spolupráce s médii - příležitosti k setkávání preventivistů - přijetí zodpovědnosti rodičů a pedagogů za sociální klima 	<ul style="list-style-type: none"> - trend ústředních orgánů ke snižování dotačních finančních prostředků pro danou problematiku - snižující se finanční prostředky ve školství - nesystémové financování preventivních programů škol - riziko profesního vyhoření pracovníků v oblasti prevence ve všech rovinách - legislativní neukotvení fungujícího systému spolupráce MŠMT, KŠKP a MP v PPP - úbytek preventivních aktivit Policie ČR a M Policie - pokles kvality externích realizátorů preventivních aktivit - komerzializace prevence - slučování škol a tříd v rámci optimalizace sítě škol - nespolupracující rodiče (rodiny) - negativní vliv médií - rozvoj nových forem rizikového chování

Zdroj: http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/mas_prevence.html

2. Zacílení jednotlivých tematických bloků programu ABECEDA

V období od března 2012 do března 2014 byla Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, Katedra sociální pedagogiky řešitelem projektu *ABECEDA aneb „První kroky do života“*. Projekt volně navazoval na dřívější spolupráci s dětskými domovy a výchovnými ústavu během projektu Phare 2.1/122 *„Systém vzdělávání informačních komunikačních technologií v zařízeních institucionální péče“*, projektu OP RLZ CZ.04.1.03/3.1.15.2/0267 *„Podpora zvyšování vzdělanosti dětí v zařízeních institucionální péče“* a projekt OP VK CZ.1.07/1.2.10/11.0006 *„Příprava dětí a mladých lidí na vstup do samostatného života“*.

Cílem projektu bylo seznámit děti žijící v zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy a zejména pak mladé dospělé odcházející z těchto zařízení do běžného života s problémy, se kterými se budou mimo ústavní zařízení setkávat a ukázat jim způsoby řešení těchto jednotlivých životních situací. Celý vzdělávací program si kladl za cíl usnadnit této skupině dětí se sociokulturním znevýhodněním start do života a snadnější integraci do společnosti. Projekt chtěl metodou „learning by doing“ vytvořit alternativu ke vzdělávání a výchově, které se dětem dostává při výchovné práci s jejich vychovateli a formou prožitků, sociálních her, testování znalostí, soutěží či simulacemi reálných situací je lépe připravit na samostatný život.

Hlavními cíli projektu byly:

- Tvorba zážitkového programu „ABECEDA“ pro děti a mladé dospělé žijící v zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy.
- Realizace 5 běhů zážitkového programu pro 100 dětí ve věkové struktuře 15 – 20 let z dětských domovů a výchovných ústavů Moravskoslezského kraje. z dětských domovů a výchovných ústavů Moravskoslezského kraje.

Výstupy projektu byly definovány následovně:

- vytvoření zážitkového programu ABECEDA s časovou dotací 34 h prezenční výuky. Program bude tvořen 8 samostatnými tématy.

- tvorba 3 cvičebnic/pracovních sešitů k blokům Etiketa, Finanční gramotnost a Pracovní pohovor
- inovace PC systému Domácnost
- aktualizovaná brožurka „Tak už jsme dospělí“
- webové stránky projektu, nabízející rady, užitečné informace a kontakty pro děti, které odcházejí ze zařízení institucionální péče do běžného života.
- studie evaluace

Cílovou skupinou v projektu byly:

- děti z dětských domovů, dětských domovů se školou a výchovných ústavů ve věku 15 – 20 let

Vzhledem k tematickému zaměření aktivit byla věková struktura cílové skupiny v rozmezí 15 – 20 let s tím, že byl předpoklad účasti těch, kterých se odchod ze zařízení institucionální péče bezprostředně týkal.

2.1 Výukové moduly

Zážitkový program „ABECEDA“ byl tvořen osmi ucelenými tematickými bloky s celkovou dotací 34 hodin, po pilotním ověření pak s celkovou dotací 35 hodin prezenční výuky:

- 16 h – část Ostrava
- 19 h – část Beskydy

Část Ostrava se uskutečnila v učebnách Pedagogické fakulty Ostravské univerzity v Ostravě a středisku primární péče RENARKON, o.p.s.

Část Beskydy (1. – 5. běh v hotelu Mesit a 6. běh v hotelu DUO), kteří se stali vítězem výběrového řízení na tuto zakázku.

Jednotlivá zařízení institucionální péče v případě zájmu o účast v kurzu vyplnila závaznou přihlášku, ve které uvedla jména dětí, jejich datum narození a současně ředitel/ředitelka daného domova udělili svým podpisem souhlas k použití osobních

údajů dětí pro účely projektu a jejich fotografování v době realizace kurzu. Děti doprovázel na kurzu za příslušné zařízení vždy 1 vychovatel/vychovatelka, který plnil po celou dobu kurzu funkci jejich dozoru.

Ostrava - hodinová dotace: 16 h

1. blok – Nástrahy trávení volného času (4 h)

- lektori společnosti RENARKON, o.p.s.

Obsahová náplň:

- rizikové chování v kontextu volnočasových aktivit
- zaměření na problematiku **netolismu** (vznik netolismu v souvislosti s potřebami člověka; základní rozdělení her, míra rizikovosti z pohledu netolismu; život na sociální síť)
- **kyberšikana** (vymezení pojmu kyberšikana; charakteristické znaky kyberšikany; prostředky a formy kyberšikany; řešení kyberšikany)

2. blok - Osobnost (4 h)

- lektor z Ostravské univerzity

Obsahová náplň:

- základní informace o osobnosti jednotlivce (z čeho se skládá osobnost: Schopnosti x Temperament x Charakter x Rysy)
- osobní poznání vlastního temperamentu (flegmatik, cholerik, sangvinik, melancholik)
- pochopení silných a slabých stránek jednotlivých temperamentů
- význam temperamentů v pracovním zařazení
- odlišnosti osobnosti jednotlivců a důležitost kooperace
- osobnost v praxi – bambusová tyč, vajíčko (spolupráce v malých skupinách; schopnost, temperament, charakter)

3. blok – Finanční gramotnost (4 h)

- lektor z Dětského domova Frýdek-Místek a Výchovného ústavu Ostrava-Hrabůvka

- v rámci bloku byla vytvořena cvičebnice „Finanční gramotnost“ a herní aplikace „Domácí rozpočet“

Obsahová náplň bloku:

- bydlení a domácnost (možnosti získání bydlení, podnájmu, pronájmu, koupě bytu, práva a povinnosti majitele bytu a uživatele bytu, placení bytu a dalších služeb s bydlením spojených, co se stane, když přestanu platit poplatky apod.)
- rodinný rozpočet (jak ho vést, priority výdajů, jak řešit nedostatek peněz. Práce jako základní nástroj pro získávání financí, státní sociální pomoc a podpora.
- řešení finančních potíží (banky a jejich produkty)
- herní aplikace „Domácí rozpočet“ - formou herní aplikace procvičit získané znalosti, vyzkoušet si rozhodování při různých životních situacích, reagovat na nenadálé situace a cílem dosáhnout co nejvyššího zisku.
- videoukázka z dokumentu cyklu Pološero – ukázka životního příběhu chlapce a dívky z dětského domova, jak se museli vyrovnat s odchodem z domova a startem do života.

4. blok – beseda s Městskou policií (4 h)

- tým lektorů Městské policie, úsek prevence

Obsahová náplň bloku:

- předcházení konfliktů s policií,
- omezení kriminality páchané na mládeži a mládeží,
- snížení nehodovosti na pozemních komunikacích
- zamezení finančních a pojistných podvodů páchaných na mládeži.

Beskydy - hodinová dotace: 19 h

5. blok – Etiketa (4 h)

- lektorka – Magistrát města Opavy, vedoucí odboru sociálních věcí
- v rámci bloku byla vytvořena cvičebnice Etiketa

Obsahová náplň bloku:

- Co je to etiketa a má vůbec smysl?
- Formou hraní scének přiblížit mladým lidem teoretické informace v praxi, na

příkladech - základy společenského chování, pozdrav, podání ruky, představování, chování na ulici a v dopravních prostředcích. Jak se chovat v prostředí, kam chodíme za kulturou. Stolování, návštěvy, tanec.

6. blok – Sociální dovednosti (6 h)

- lektori z Ostravské univerzity, Katedry sociální pedagogiky

Obsahová náplň bloku:

- naučit se přijmout odpovědnost za své jednání, respektovat sebe i druhé
- poznání sebe sama, uvědomění si sebe sama
- seznámení se širokým spektrem hodnot, vyjasňování hodnot, které jsou žádoucí pro mezilidské vztahy a začlenění do společnosti
- poznat, najít vlastnost, kterou potřebuji změnit ke splnění svých cílů a snů.

7. blok – Mezilidské vztahy (4 h)

- lektori z Ostravské univerzity, Katedry sociální pedagogiky

Obsahová náplň bloku:

- Pojmenování parametrů zdravé komunikace - Jak chcete, aby s vámi ostatní komunicovali?
- Když si nerozumíme - vyzkoušet si jednání v konfliktní situaci, nastartovat dovednost jednat v konfliktních situacích.
- Jak různě komunikujeme - vyzkoušet si různé možnosti komunikace, posílit význam komunikace nonverbální.

8. blok – Pracovní pohovor (5 h)

- lektori společnosti AHRA - Human Resource Agency, s.r.o.
- byla vytvořena cvičebnice Pohovor do zaměstnání

Obsahová náplň bloku:

- Pochopení důležitosti co tvoří 1. dojem
- Zvládnutí verbálních a neverbálních zásad komunikace při přijímacím pohovoru (praktický nácvik)
- Otázky zaměstnavatele při přijímacím pohovoru
- Otázky uchazeče o zaměstnání

2.2 Realizace projektu

Realizace projektu v sobě zahrnovala přípravnou fázi, v rámci které byly vytvořeny obsahové náplně a testové otázky k 8 blokům zážitkového programu „ABECEDA“. Blok: Nástrahy trávení volného času, Osobnost, Finanční gramotnost, Beseda s Městskou policií, Etiketa, Sociální dovednosti, Mezilidské vztahy a Pohovor do zaměstnání. Obrovským přínosem při této tvorbě bylo zapojení zejména odborníků z praxe, jejichž zkušenosti jsou neocenitelným přínosem pro naplnění hlavních cílů. Odborný tým připravoval bloky tak, aby byly pro cílovou skupinu co nejpřínosnější.

Další fází, tou nejvýznamnější, byla realizace samotného zážitkového programu „ABECEDA“. Kurz s časovou dotací 34 h pro prezenční výuku byl rozdělen na část Ostrava (16 hodin) a část Beskydy (18 hodin). V rámci evaluace 1. běhu (pilotního) byla zjištěna potřeba navýšení bloku Etiketa o 1 vyučovací hodinu. V dalších bězích představovala tedy časová dotace zážitkového programu 35 h prezenční výuky s rozdělením na část Ostrava (16 h) a část Beskydy (19 h).

2.2.1 Zážitkový program „ABECEDA“

V rámci realizace projektu proběhlo celkem 6 běhů zážitkového programu s tím, že 1. běh byl během pilotním. Na základě praktických zkušeností z pilotního běhu pak došlo dle potřeby k úpravě samotné výuky tak, aby byla pro děti co nejvíce přínosná. Projekt plánoval proškolení 100 dětí a mladých lidí, ve skutečnosti prošlo zážitkovým programem celkem 123 dětí. Termíny kurzů vč. počtu účastníků jsou zobrazeny v tabulce č. 1.

Tabulka č. 1: Realizace jednotlivých běhů programu

Přehled jednotlivých běhů zážitkového programu, zapojených zařízení a počtu absolventů:

<u>Pořadí běhu zážitkového programu</u>	<u>Termín konání</u>	<u>Zapojená zařízení</u>	<u>Počet absolventů</u>
1.	14.-15.11.2012 (část Ostrava)	DD Bukovanského, Ostrava; DD Na Vizině, Ostrava; DD Reymontova, Ostrava-Hrabová; Výchovný ústav Ostrava-Hrabůvka	25 (z toho 7 dívek)
	23.-25.11.2012 (část Beskydy)		
2.	8-10.3.2013 (část Beskydy)	DD Melč; DD Fulnek; DD Budišov nad Budišovkou	22 (z toho 14 dívek)
	19.-21.3.2013 (část Ostrava)		
3.	9.-11.4.2013 (část Ostrava)	DD Karviná; DD Havířov; DD Horní Těrlicko; DD Ostrava-Kunčice	21 (z toho 5 dívek)
	19.-21.4.2013 (část Beskydy)		
4.	4.-6.10.2013 (část Beskydy)	DD Čeladná; DD Příbor; Výchovný ústav Ostrava-Hrabůvka	18 (z toho 6 dívek)
	15.-17.10.2013 (část Ostrava)		
5.	5.-7.11.2013 (část Ostrava)	DD Opava; DD Lichnov; DD Vrbno pod Pradědem	17 (z toho 8 dívek)
	15.-17.11.2013 (část Beskydy)		
6.	18.-20.2.2014 (část Ostrava)	DD Nový Jičín; DD Frýdek-Místek; DD Na Vizině, Ostrava	20 (z toho 11 dívek)
	14.-16.3.2014 (část Beskydy)		

V projektové žádosti bylo plánováno 5 běhů zážitkového programu. Díky výběrovým řízením na služby došlo k úspoře finančních prostředků. Na základě zájmu cílové skupiny a se souhlasem poskytovatele dotace bylo těchto prostředků použito mimo jiné k realizaci 6. běhu zážitkového programu ABECEDA.

Celkem úspěšně absolvovalo zážitkový program „ABECEDA“ 123 mladých dospělých, z toho 51 dívek a 72 chlapců.

Všichni účastníci obdrželi certifikát

Do projektu se zapojilo celkem 18 zařízení v rámci Moravskoslezského kraje (17 dětských domovů a 1 výchovný ústav.

Jednotlivá zapojená zařízení:

- Dětský domov a Školní jídelna Slezská Ostrava, Bukovanského 25
- Dětský domov a Školní jídelna Slezská Ostrava, Na Vizině 28
- Dětský domov a Školní jídelna Ostrava Hrabová, Reymontova 2a
- Dětský domov se školou a základní škola Ostrava-Kunčice
- Dětský domov a Školní jídelna Budišov nad Budišovkou
- Dětský domov a Školní jídelna Čeladná
- Dětský domov a Školní jídelna Frýdek-Místek
- Dětský domov Loreta a Školní jídelna Fulnek
- Dětský domov a Školní jídelna Lichnov
- Dětský domov a Školní jídelna Havířov-Podlesí
- Dětský domov se školou, ZŠ a školní jídelna Horní Těrlicko
- Dětský domov SRDCE a Školní jídelna Karviná - Fryštát
- Dětský domov a Školní jídelna Melč
- Dětský domov a Školní jídelna Nový Jičín
- Dětský domov a Školní jídelna Opava
- Dětský domov a Školní jídelna Příbor
- Základní škola, Dětský domov, Školní družina a školní jídelna, Vrbno pod Pradědem
- Výchovný ústav Ostrava-Hrabůvka

2.2.2 Herní aplikace „Domácí rozpočet“

Součástí přípravné fáze projektu byla rovněž tvorba herní aplikace „Domácí rozpočet“.

V projektové žádosti bylo uvažováno, že bude využit program Fiktivní domácnost, vytvořený v rámci dříve realizovaného projektu. Po zahájení realizace projektu a konzultaci s odborníky a programátory však bylo zjištěno, že inovace programu do podoby výukové počítačové hry vyžaduje po programátorské stránce velkou časovou náročnost a zásadní změny a zásahy do celkové struktury programu a rovněž grafického zpracování programu.

Pro dosažení potřebného a efektivního výsledku odborný tým rozhodl, že dojde k úplnému přepracování jednotlivých postav a rozšíření příznivých či nepříznivých modelových situací domácího hospodaření (případových studií), kterými postava programu prochází. Výsledkem by měla být nová herní aplikace "Domácí rozpočet" (forma počítačové hry), která je cílové skupině projektu nejbližší. Hlavním cílem je děti zaujmout a hravou formou u nich trénovat dovednost práce s domácím rozpočtem na příkladu modelových situací.

Účastníci byli seznámeni s herní aplikací v rámci bloku „Finanční gramotnost“.

V průběhu hry hráč čelí událostem, které ovlivní pozitivně nebo negativně stav jeho domácího rozpočtu a taktéž spokojenost postavy samotné. Hráči se v průběhu hry generují nenadále životní situace variantní nebo nevariantní (např. ztráta zaměstnání, nemocenská, pojistná událost, krádež). U variantních situací se sám rozhoduje, jak bude nakládat s finančními prostředky. Jakmile hráč projde celým herním polem, získá okamžitou zpětnou vazbu – vyhodnocení šťastnosti postavy a výsledku hospodaření.

Herní aplikace je umístěna k volnému stažení na webových stránkách projektu tak, aby mohla být volně využívána.

2.2.3 Brožurka – „Tak už jsme dospělí aneb Jak se postavit na vlastní nohy“

Dalším výstupem klíčové aktivity projektu je brožurka "Tak už jsme dospělí aneb Jak se postavit na vlastní nohy" v rozsahu 81 stran formátu A5 s těmito tématy:

- 1) ÚVOD
- 2) CHECKLIST
- 3) BYDLENÍ
- 4) PRÁCE
- 5) PENÍZE
- 6) SOCIÁLNÍ SYSTÉM
- 7) ZDRAVOTNÍ PÉČE
- 8) DOKLADY
- 9) PRÁVNÍ MINIMUM
- 10) UŽITEČNÉ ODKAZY
- 11) POUŽITÉ ZDROJE

Brožurka je přehledem zajímavých informací a užitečných rad o bydlení, hledání práce, sestavování rodinného rozpočtu, vyřizování dokladů a úředních písemností. Má sloužit dětem opouštějícím zařízení institucionální péče jako rychlý a přehledný zdroj informací - co je třeba zařídit pro hladký start do samostatného života. Dále má sloužit rovněž vychovatelům z dětských domovů a výchovných ústavů jako pomůcka při předávání rad a kontaktů při odchodu svých svěřenců z jejich zařízení. A rovněž odborné veřejnosti v elektronické podobě na webových stránkách projektu.

2.2.4 Výukové DVD

Výukové DVD nebylo v projektové žádosti původně plánováno. V průběhu realizace projektu však vyplynula z diskusí s vedením a vychovateli zařízení institucionální péče a členy odborného realizačního týmu potřeba efektivně zpracovat modelové situace, které by byly průřezem jednotlivých bloků zážitkového programu ABECEDA, vytvořením multimediální vzdělávací pomůcky ve formě DVD.

DVD s výchovnou tematikou umožní dětem získat moderní formou představu o situacích, se kterými se mohou setkat po opuštění institucí a samotného vkročení do života.

Převedením modelových situací do filmové či animované podoby s humorem a nadsázkou je možno dosáhnout zvýšené pozornosti a soustředění dětí při přednáškách v rámci práce vychovatelů s dětmi. DVD s výchovnou tematikou je odborníky doporučovanou formou, kterou si žádá trend dnešní doby, a která je blízká a přirozená dnešním dospívajícím. Zpracováním modelových situací na DVD dojde k oslovení širšího počtu mladých lidí, které čeká odchod do samostatného života ze zařízení institucionální péče nejen nyní, ale i v budoucnu, a které jsme v rámci našeho projektu neměli možnost s ohledem na kapacitní možnosti a dobu realizace projektu do zážitkového programu zařadit.

V souvislosti s tímto záměrem byl formou žádosti o podstatnou změnu poskytovatel dotace požádán o převod finančních prostředků pro jeho možné uskutečnění. Poskytovatel dotace žádosti o podstatnou změnu vyhověl.

Tvorba výukového DVD

Odborný pracovníkem byly zpracovány scénáře k 5-ti situacím (ke každé situaci vznikla kladná a záporná varianta), tedy celkově k 10-ti samostatným výukovým filmům, které představují průřez všemi osmi bloky zážitkového programu ABECEDA.

Téma:

- Konflikt mezi vrstevníky - žádost o půjčku (kladná a záporná varianta)
- Jednání na úřadě - dluh na zdravotním pojištění (kladná a záporná varianta)
- Konflikt matka a dcera - rodič najde drogy (kladná a záporná varianta)
- Pohovor do zaměstnání (kladná a záporná varianta)
- Konflikt mezi mladými partnery (kladná a záporná varianta)

Ve spolupráci s televizí POLAR a pod dohledem autorky scénářů byly natočeny příslušné výukové filmy a tyto prezentovány na závěrečné konferenci projektu zástupcům vedení jednotlivých zařízení institucionální péče MSK. Po jednom kuse bylo toto DVD předáno vedení zařízení pro jejich další výchovnou práci s dětmi.

3. HODNOCENÍ DĚTÍ – slovní a grafické vyhodnocení dotazníků

Hodnocení projektu účastníky

Účastníci jednotlivých běhů zážitkového programu ABECEDA po jejich skončení hodnotili prostřednictvím internetového dotazníku různé oblasti, které byly posléze vyhodnoceny a zpracovány do přehledných grafů. Vyplnění dotazníku bylo anonymní a dobrovolné. Pro realizační a odborný tým projektu představují výstupy z nich cenou zpětnou vazbou.

Vzor dotazníku:

Dotazník

1. Zúčastnili jste se zážitkového programu?

- dobrovolně
- povinně

2. V čem byl pro vás program užitečný?

- nové poznatky/zkušenosti
- noví kamarádi
- nové kontakty
- dárkové propagační předměty
- nemusel/a jsem do školy
- jiné

3. Jaký styl výuky vám nejvíce vyhovoval?

- přednáška
- diskuze
- scénky (modelové situace)
- PC-testy a soutěže

4. Která probraná oblast vás nejvíce zaujala? Můžete zatrhnout i více možností.

- osobnost (Ostrava)
- finanční gramotnost (Ostrava)
- nástrahy trávení volného času (RENARKON – Ostrava)
- přednáška Městské policie (Ostrava)
- mezilidské vztahy (Beskydy)

- sociální dovednosti (Beskydy)
- etiketa (Beskydy)
- pohovor do zaměstnání (Beskydy)

5. Označujte, prosím, výkony lektorů ve stupnici od 1 – 5 (hodnocení jako ve škole 1 – nejlepší, 5 – nejhorší)

Vladislav Kos (Osobnost, část Ostrava) 1 2 3 4 5

Jan Hlaváč (Nástrahy volného času – RENARKON, Ostrava) 1 2 3 4 5

Pavla Solnická (Nástrahy volného času – RENARKON, Ostrava) 1 2 3 4 5

Městská policie (Kriminalita dětí a mládeže, část Ostrava) 1 2 3 4 5

Viktor Rímeš (Finanční gramotnost, část Ostrava) 1 2 3 4 5

Hana Cisovská (Mezilidské vztahy, část Beskydy) 1 2 3 4 5

Jan Karaffa (Mezilidské vztahy, část Beskydy) 1 2 3 4 5

Ilona Symerská (Sociální dovednosti, část Beskydy) 1 2 3 4 5

Irena Matrosová (Sociální dovednosti, část Beskydy) 1 2 3 4 5

Judita Kachlová (Etiketa, část Beskydy) 1 2 3 4 5

Miroslav Konvičný (Pohovor do zaměstnání, část Beskydy) 1 2 3 4 5

Pavla Pohludková (Pohovor do zaměstnání, část Beskydy) 1 2 3 4 5

6. Jak hodnotíte počítačovou hru „Domácí rozpočet“?

- velmi spokojen
- spokojen
- nespokojen, chybělo mi, měl bych návrh na její zlepšení

7. Jak jste byli spokojeni s organizační stránkou pobytu – místo konání, hotel, školicí místnost, stravování, apod.

- velmi spokojen
- spokojen
- nespokojen, chybělo mi:

8. Celkové hodnocení (opět jako ve škole – 1 nejlepší, 5 nejhorší)

1 2 3 4 5

9. Jaká další témata vás zajímají a v programu nebyla:

10. Prostor pro Vaše nápady, návrhy, poznámky, připomínky ...

Odeslat >>

Následují vyhodnocení jednotlivých běhů z pohledu samotných účastníků projektu.

I. běh

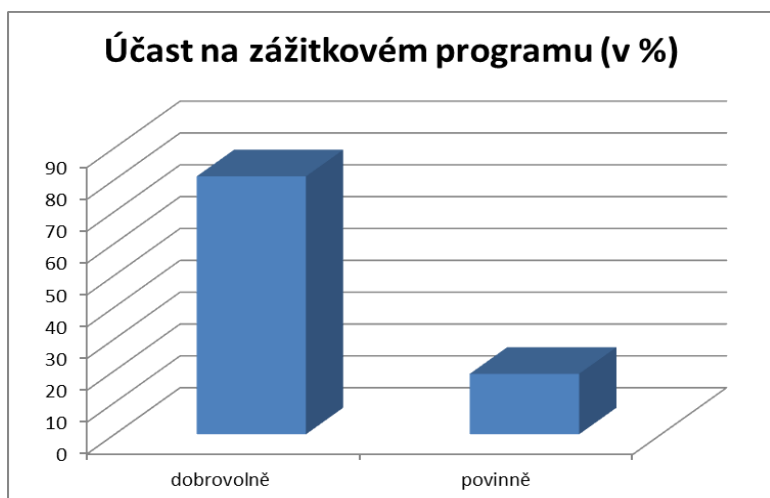
počet účastníků: 25

počet dotazníků: 21

návratnost: 84 %

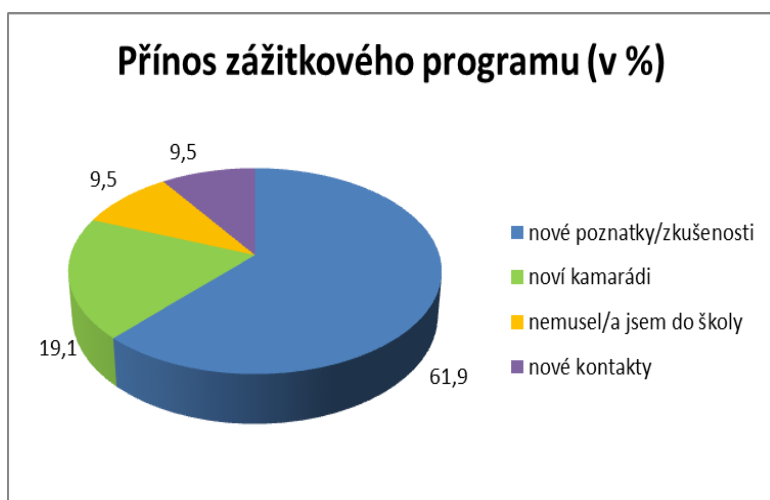
Prostřednictvím dotazníku byla hodnocena dobrovolnost zapojení do kurzu, přínos kurzu, styl výuky a témata kurzu.

1. Účast v zážitkovém programu:

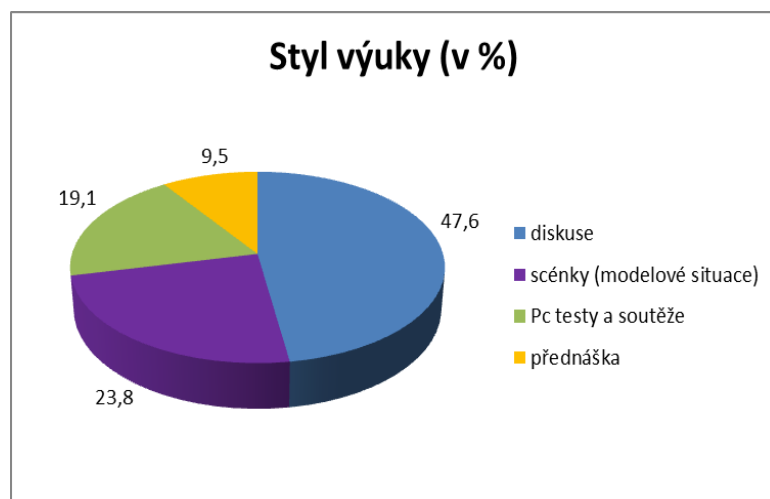
Účast na zážitkovém programu	Počet odpovědí	%
dobrovolně	17	81
povinně	4	19

2. V čem byl pro vás program užitečný?

V čem byl pro Vás zážitkový program užitečný	Počet odpovědí	%
nové poznatky/zkušenosti	13	61,9
noví kamarádi	4	19,1
nemusel/a jsem do školy	2	9,5
nové kontakty	2	9,5

3. Jaký styl výuky vám nejvíce vyhovoval?

Styl výuky	Počet odpovědí	%
diskuse	10	47,6
scénky (modelové situace)	5	23,8
Pc testy a soutěže	4	19,1
přednáška	2	9,5

4. Která probraná oblast vás nejvíce zaujala? Možno označit více možností.

Která oblast mě nejvíce zaujala?	Počet odpovědí
Osobnost	3
Finanční gramotnost	3
Nástrahy trávení volného času	6
Městská policie	7
Mezilidské vztahy	6
Sociální dovednosti	1
Etiketa	3
Pohovor do zaměstnání	8

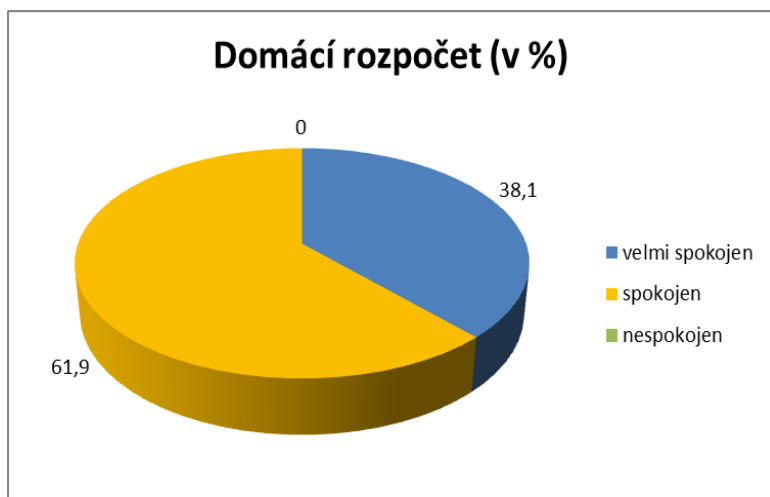
Dále účastníci hodnotili lektory samotné, a to na škále 1 až 5 s hodnocením jako ve škole (jednička nejlepší).

5. Oznámkuje výkony lektorů ve stupnici 1 – 5 (hodnocení jako ve škole 1 – nejlepší, 5 – nejhorší)

Lektor	Průměrná známka
Vladislav Kos (Osobnost, část Ostrava)	2.15
Jan Hlaváč (Nástrahy volného času – RENARKON, Ostrava)	1.95
Pavla Solnická (Nástrahy volného času – RENARKON, Ostrava)	1.9
Městská policie (Kriminalita dětí a mládeže, část Ostrava)	2.2
Viktor Rímeš (Finanční gramotnost, část Ostrava)	2.1
Hana Cisovská (Mezilidské vztahy, část Beskydy)	1.85
Jan Karaffa (Mezilidské vztahy, část Beskydy)	2.15
Ilona Symerská (Sociální dovednosti, část Beskydy)	2.47
Irena Matrosová (Sociální dovednosti, část Beskydy)	2.06
Judita Kachlová (Etiketa, část Beskydy)	1.68
Miroslav Konvičný (Pohovor do zaměstnání, část Beskydy)	2.53
Pavla Pohludková (Pohovor do zaměstnání, část Beskydy)	1.84

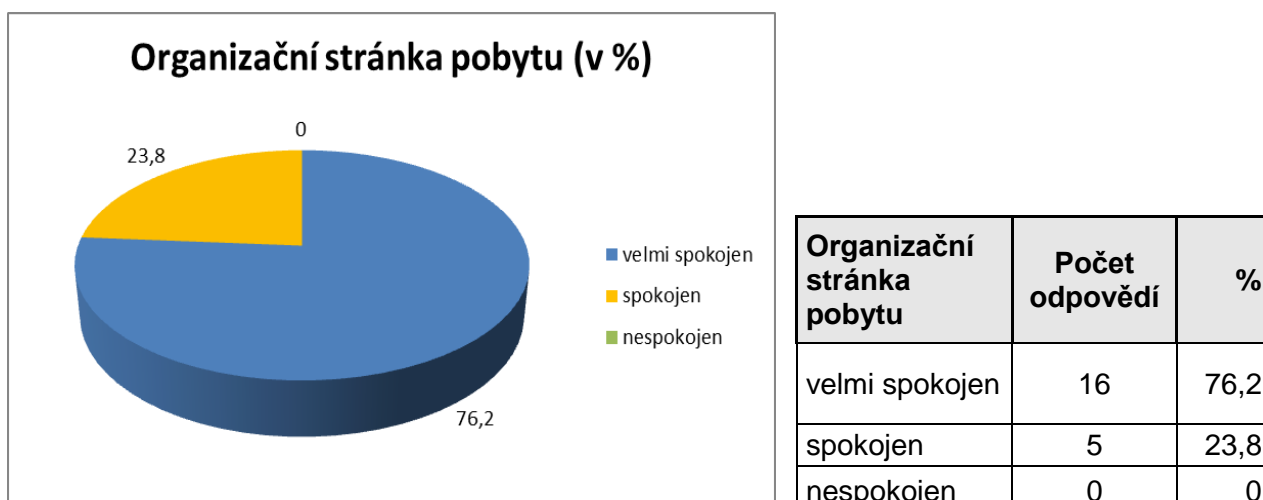
Účastníci zhodnotili rovněž spokojenost s herní aplikací „Domácí rozpočet“ a organizačním zajištění zážitkového programu.

6. Jak hodnotíte počítačovou hru „Domácí rozpočet“?

Domácí rozpočet	Počet odpovědí	%
velmi spokojen	8	61,9
spokojen	13	38,1
nespokojen	0	0

7. Jak jste byli spokojeni s organizační stránkou pobytu?

V závěru dotazníku účastníci zhodnotili zážitkový program celkově známkou opět na škále 1 – 5 jako ve škole (jednička nejlepší).

8. Celkové hodnocení (jako ve škole – 1 nejlepší, 5 nejhorší)

Průměrná známka 1,8

Cennou zpětnou vazbou byl návrh dalších témat ze strany samotných účastníků pro možnou inspiraci a efektivní zařazení do případných dalších projektů.

9. Jaká další témata vás zajímají a v programu nebyla:

- vše o PC
- životní styl

II. běh

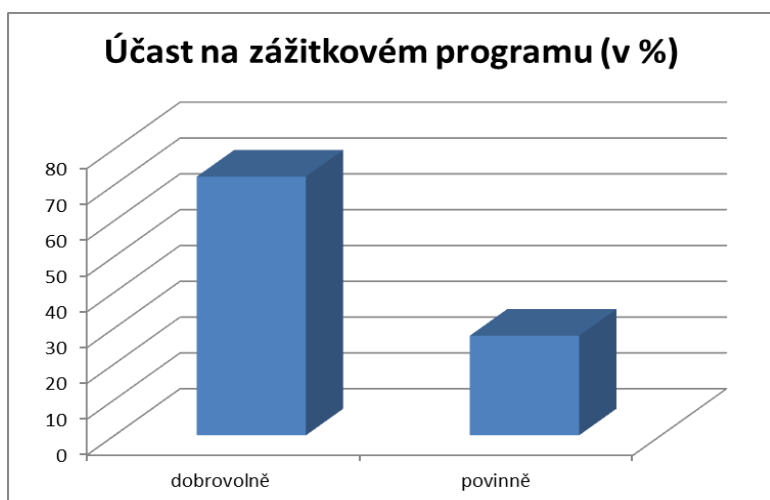
počet účastníků: 21

počet dotazníků: 18

návratnost: 85,7 %

Prostřednictvím dotazníku byla hodnocena dobrovolnost zapojení do kurzu, přínos kurzu, styl výuky a témata kurzu.

1. Účast v zážitkovém programu:

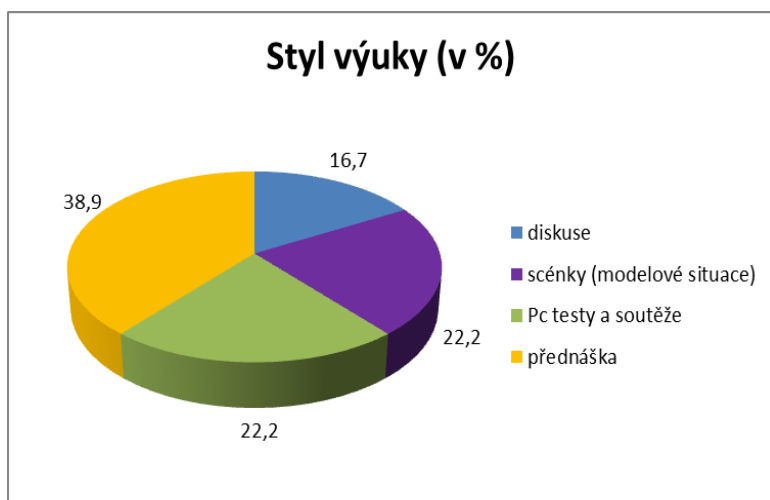
Účast na zážitkovém programu	Počet odpovědí	%
dobrovolně	13	72,2
povinně	5	27,8

2. V čem byl pro vás program užitečný?

V čem byl pro Vás zážitkový program užitečný	Počet odpovědí	%
nové poznatky/zkušenosti	16	88,9
noví kamarádi	2	11,1
nemusel/a jsem do školy	0	0
nové kontakty	0	0

3. Jaký styl výuky vám nejlépe vyhovoval?

Styl výuky	Počet odpovědí	%
diskuse	3	16,7
scénky (modelové situace)	4	22,2
Pc testy a soutěže	4	22,2
přednáška	7	38,9

4. Která probraná oblast vás nejvíce zaujala? Možno označit více možností.

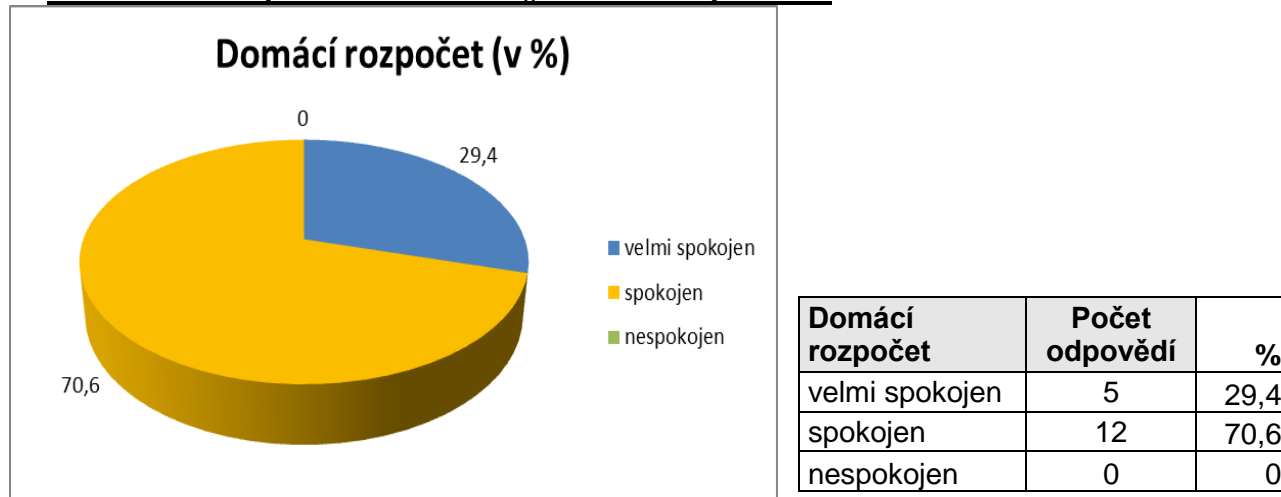
Dále účastníci hodnotili lektory samotné, a to na škále 1 až 5 s hodnocením jako ve škole (jednička nejlepší).

5. Oznámkuje výkony lektorů ve stupnici 1 – 5 (hodnocení jako ve škole 1 – nejlepší, 5 – nejhorší)

Lektor	Průměrná známka
Vladislav Kos (Osobnost, část Ostrava)	1.5
Jan Hlaváč (Nástrahy volného času – RENARKON, Ostrava)	1.56
Pavla Solnická (Nástrahy volného času – RENARKON, Ostrava)	1.67
Městská policie (Kriminalita dětí a mládeže, část Ostrava)	1.78
Viktor Rímeš (Finanční gramotnost, část Ostrava)	1.61
Hana CISOVSKÁ (Mezilidské vztahy, část Beskydy)	1.5
Jan Karaffa (Mezilidské vztahy, část Beskydy)	1.67
Ilona Symerská (Sociální dovednosti, část Beskydy)	1.53
Irena Matrosova (Sociální dovednosti, část Beskydy)	1.65
Judita Kachlová (Etiketa, část Beskydy)	1.56
Miroslav Konvičný (Pohovor do zaměstnání, část Beskydy)	1.65
Pavla Pohludková (Pohovor do zaměstnání, část Beskydy)	1.67

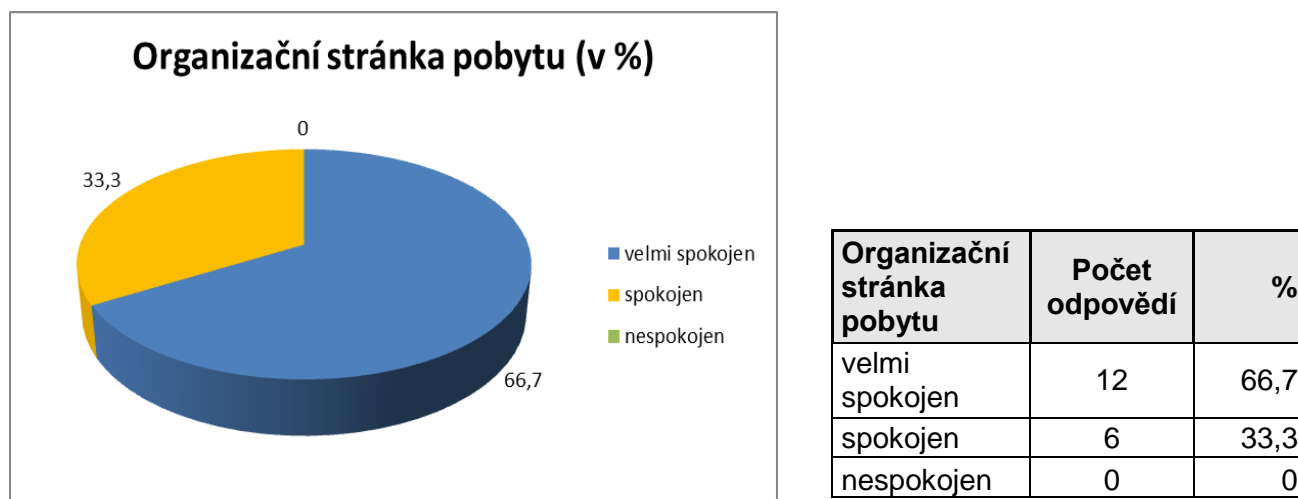
Účastníci zhodnotili rovněž spokojenost s herní aplikací „Domácí rozpočet“ a organizačním zajištění zážitkového programu.

6. Jak hodnotíte počítačovou hru „Domácí rozpočet“?

V závěru dotazníku účastníci zhodnotili zážitkový program celkově známkou opět na škále 1 – 5 jako ve škole (jednička nejlepší).

7. Jak jste byli spokojeni s organizační stránkou pobytu?

V závěru dotazníku účastníci zhodnotili zážitkový program celkově známkou opět na škále 1 – 5 jako ve škole (jednička nejlepší).

8. Celkové hodnocení (jako ve škole – 1 nejlepší, 5 nejhorší)

Průměrná známka 1,4

Cennou zpětnou vazbou byl návrh dalších témat ze strany samotných účastníků pro možnou inspiraci a efektivní zařazení do případných dalších projektů.

9. Jaké další témata vás zajímají a v programu nebyla:

- Více se věnovat tématu drogy, psychologie
- Jak se chovat mezi sebou a rozeznávat kamaráda od přítele...

III. běh

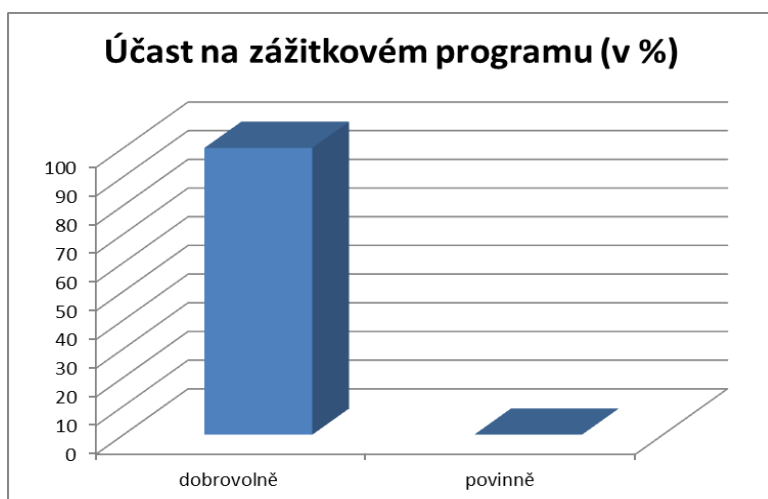
počet účastníků: 21

počet dotazníků: 2

návratnost: 9,5 %

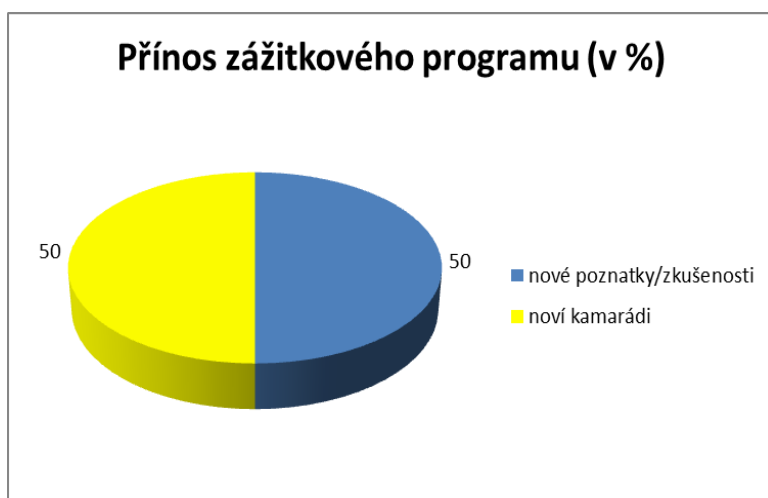
Prostřednictvím dotazníku byla hodnocena dobrovolnost zapojení do kurzu, přínos kurzu, styl výuky a témata kurzu.

1. Účast v zážitkovém programu:

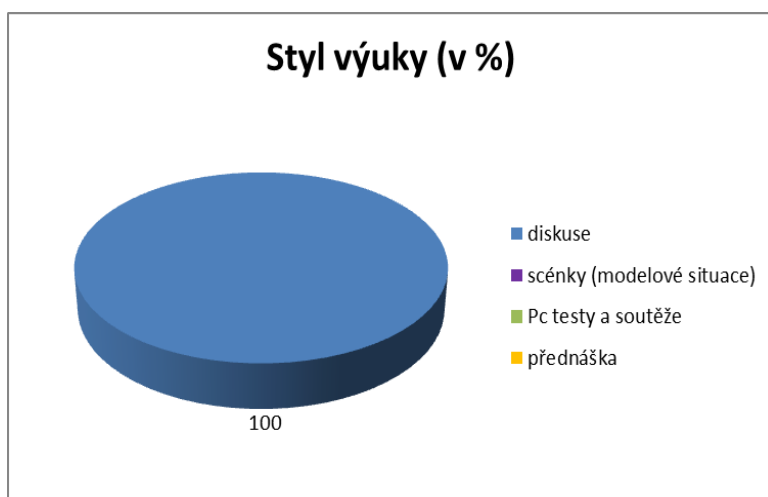
Účast na zážitkovém programu	Počet odpovědí	%
dobrovolně	2	100
povinně	0	0

2. V čem byl pro vás program užitečný?

V čem byl pro Vás zážitkový program užitečný	Počet odpovědí	%
nové poznatky/zkušenosti	1	50
noví kamarádi	1	50
nemusel/a jsem do školy	0	0
nové kontakty	0	0

3. Jaký styl výuky vám nejvíce vyhovoval?

Styl výuky	Počet odpovědí	%
diskuse	2	100
scénky (modelové situace)	0	0
Pc testy a soutěže	0	0
přednáška	0	0

4. Která probraná oblast vás nejvíce zaujala? Možno označit více možností.

Která oblast mě nejvíce zaujala?	Počet odpovědí
Osobnost	0
Finanční gramotnost	1
Nástrahy trávení volného času	1
Městská policie	0
Meziľidské vztahy	2
Sociální dovednosti	2
Etiketa	0
Pohovor do zaměstnání	2

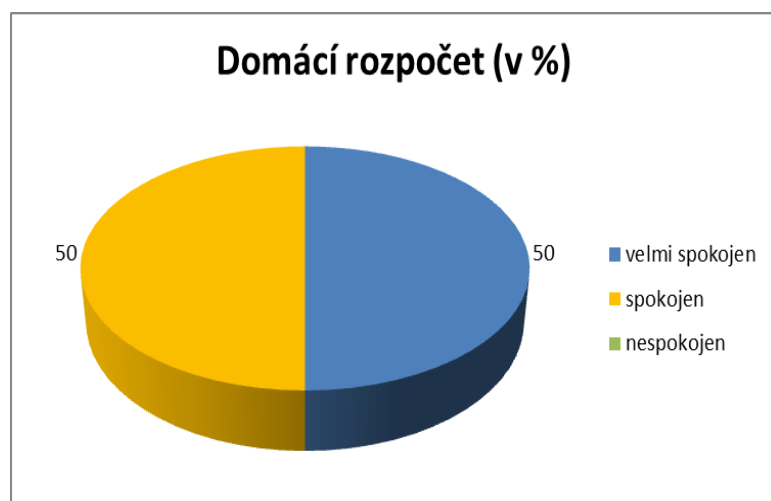
Dále účastníci hodnotili lektory samotné, a to na škále 1 až 5 s hodnocením jako ve škole (jednička nejlepší).

5. Oznámkuje výkony lektorů ve stupnici 1 – 5 (hodnocení jako ve škole 1 – nejlepší, 5 – nejhorší)

Lektor	Průměrná známka
Vladislav Kos (Osobnost, část Ostrava)	1
Jan Hlaváč (Nástrahy volného času – RENARKON, Ostrava)	1
Pavla Solnická (Nástrahy volného času – RENARKON, Ostrava)	2.5
Městská policie (Kriminalita dětí a mládeže, část Ostrava)	1
Viktor Rímeš (Finanční gramotnost, část Ostrava)	1
Hana CISOVSKÁ (Mezilidské vztahy, část Beskydy)	2
Jan Karaffa (Mezilidské vztahy, část Beskydy)	1
Ilona Symerská (Sociální dovednosti, část Beskydy)	1
Irena Matrosová (Sociální dovednosti, část Beskydy)	1
Judita Kachlová (Etiketa, část Beskydy)	2
Miroslav Konvičný (Pohovor do zaměstnání, část Beskydy)	1
Pavla Pohludková (Pohovor do zaměstnání, část Beskydy)	1

Účastníci zhodnotili rovněž spokojenost s herní aplikací „Domácí rozpočet“ a organizačním zajištění zážitkového programu.

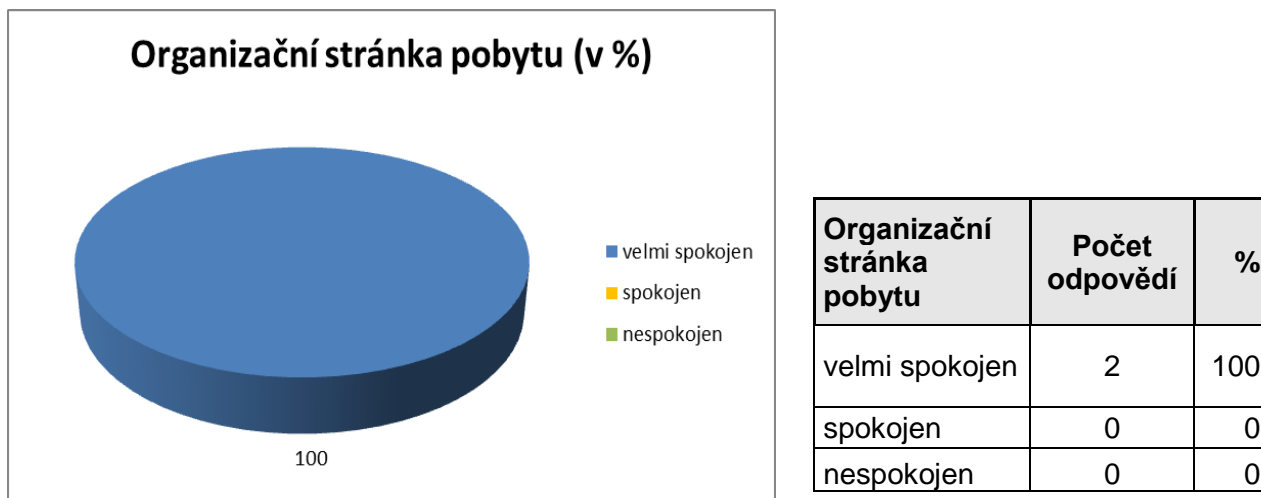
6. Jak hodnotíte počítačovou hru „Domácí rozpočet“?

Domácí rozpočet	Počet odpovědí	%
velmi spokojen	1	50
spokojen	1	50
nespokojen	0	0

V závěru dotazníku účastníci zhodnotili zážitkový program celkově známkou opět na škále 1 – 5 jako ve škole (jednička nejlepší).

7. Jak jste byli spokojeni s organizační stránkou pobytu?

V závěru dotazníku účastníci zhodnotili zážitkový program celkově známkou opět na škále 1 – 5 jako ve škole (jednička nejlepší).

8. Celkové hodnocení (jako ve škole – 1 nejlepší, 5 nejhorší)

Průměrná známka 1

Cennou zpětnou vazbou byl návrh dalších témat ze strany samotných účastníků pro možnou inspiraci a efektivní zařazení do případných dalších projektů.

9. Jaké další témata vás zajímají a v programu nebyla:

- Jak vyřešit ztrátu zaměstnání – co dělat, na který úřad jít, apod.

IV. běh

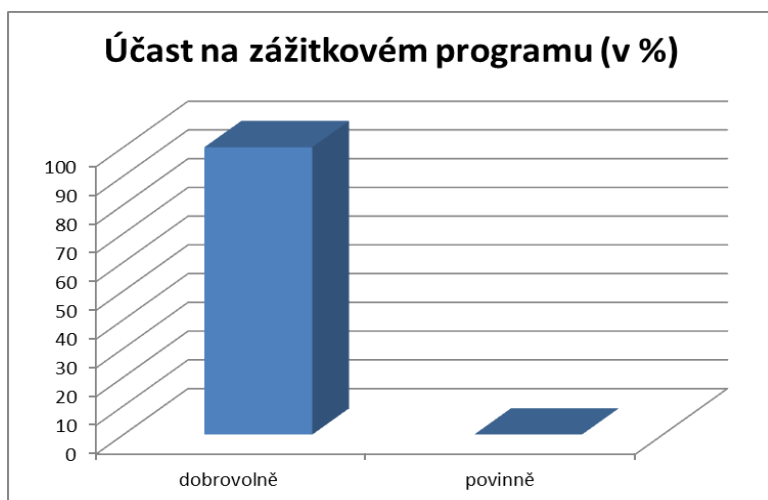
počet účastníků: 18

počet dotazníků: 15

návratnost: 83,3 %

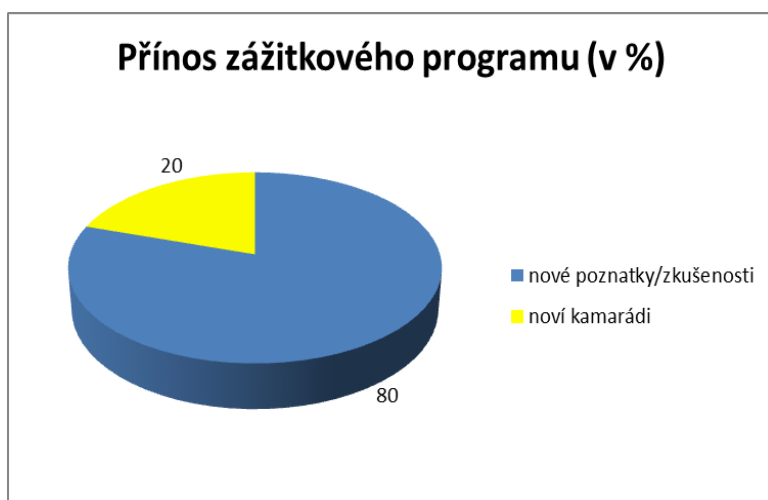
Prostřednictvím dotazníku byla hodnocena dobrovolnost zapojení do kurzu, přínos kurzu, styl výuky a témata kurzu.

1. Účast v zážitkovém programu:

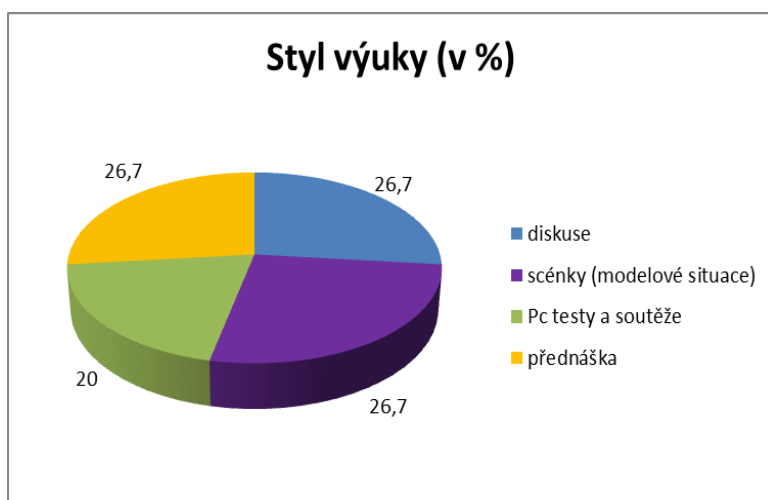
Účast na zážitkovém programu	Počet odpovědí	%
dobrovolně	15	100
povinně	0	0

2. V čem byl pro vás program užitečný?

V čem byl pro Vás zážitkový program užitečný	Počet odpovědí	%
nové poznatky/zkušenosti	12	80
noví kamarádi	3	20
nemusel/a jsem do školy	0	0
nové kontakty	0	0

3. Jaký styl výuky vám nejvíce vyhovoval?

Styl výuky	Počet odpovědí	%
diskuse	4	26,7
scénky (modelové situace)	4	26,7
Pc testy a soutěže	3	20
přednáška	4	26,7

4. Která probraná oblast vás nejvíce zaujala? Možno označit více možností.

Která oblast mě nejvíce zaujala?	Počet odpovědí
Osobnost	5
Finanční gramotnost	10
Nástrahy trávení volného času	4
Městská policie	4
Mezilidské vztahy	9
Sociální dovednosti	5
Etiketa	5
Pohovor do zaměstnání	8

Dále účastníci hodnotili lektory samotné, a to na škále 1 až 5 s hodnocením jako ve škole (jednička nejlepší).

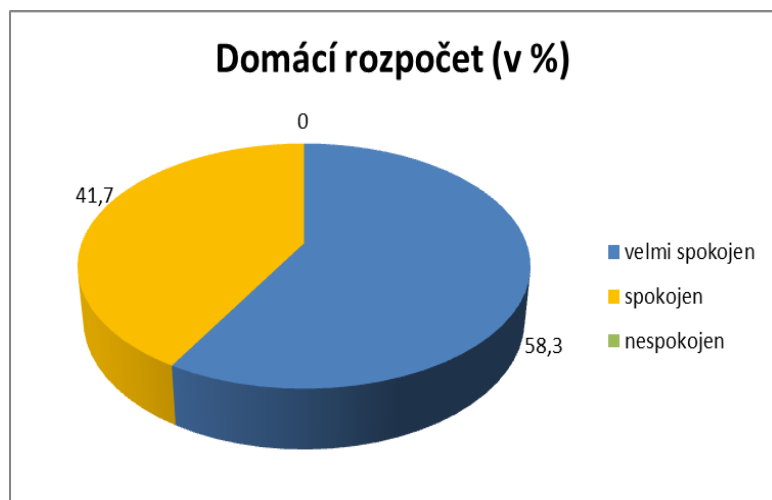
5. Oznámkuje výkony lektorů ve stupnici 1 – 5 (hodnocení jako ve škole 1 – nejlepší, 5 – nejhorší)

Lektor	Průměrná známka
Vladislav Kos (Osobnost, část Ostrava)	1.8
Jan Hlaváč (Nástrahy volného času – RENARKON, Ostrava)	1.87
Pavla Solnická (Nástrahy volného času – RENARKON, Ostrava)	1.6
Městská policie (Kriminalita dětí a mládeže, část Ostrava)	1.6
Viktor Rímeš (Finanční gramotnost, část Ostrava)	1.6
Hana Cisovská (Mezilidské vztahy, část Beskydy)	1.73
Jan Karaffa (Mezilidské vztahy, část Beskydy)	1.93
Ilona Symerská (Sociální dovednosti, část Beskydy)	2.07

Irena Matrosová (Sociální dovednosti, část Beskydy)	1.8
Judita Kachlová (Etiketa, část Beskydy)	1.87
Miroslav Konvičný (Pohovor do zaměstnání, část Beskydy)	1.93
Pavla Pohludková (Pohovor do zaměstnání, část Beskydy)	1.73

Účastníci zhodnotili rovněž spokojenost s herní aplikací „Domácí rozpočet“ a organizačním zajištěním zážitkového programu.

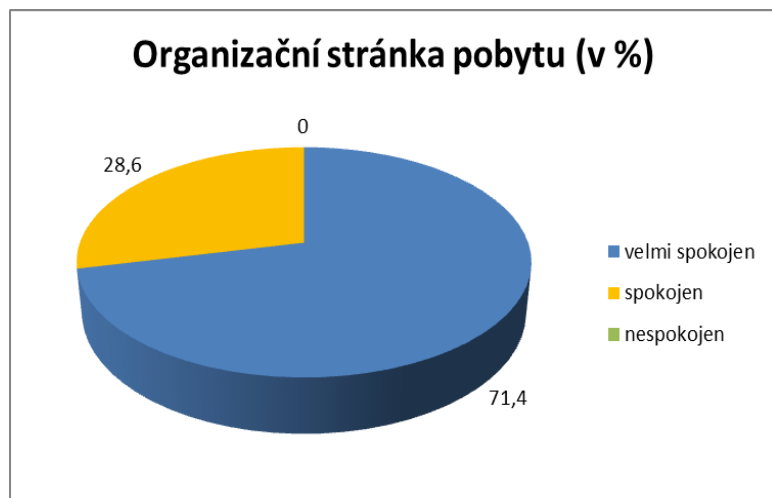
6. Jak hodnotíte počítačovou hru „Domácí rozpočet“?

Domácí rozpočet	Počet odpovědí	%
velmi spokojen	7	58,3
spokojen	5	41,7
nespokojen	0	0

V závěru dotazníku účastníci zhodnotili zážitkový program celkově známkou opět na škále 1 – 5 jako ve škole (jednička nejlepší).

7. Jak jste byli spokojeni s organizační stránkou pobytu?

Organizační stránka pobytu	Počet odpovědí	%
velmi spokojen	10	71,4
spokojen	4	28,6
nespokojen	0	0

V závěru dotazníku účastníci zhodnotili zážitkový program celkově známkou opět na škále 1 – 5 jako ve škole (jednička nejlepší).

8. Celkové hodnocení (jako ve škole – 1 nejlepší, 5 nejhorší)

Průměrná známka: 1,6

Cennou zpětnou vazbou byl návrh dalších témat ze strany samotných účastníků pro možnou inspiraci a efektivní zařazení do případných dalších projektů.

9. Jaké další témata vás zajímají a v programu nebyla:

V. běh

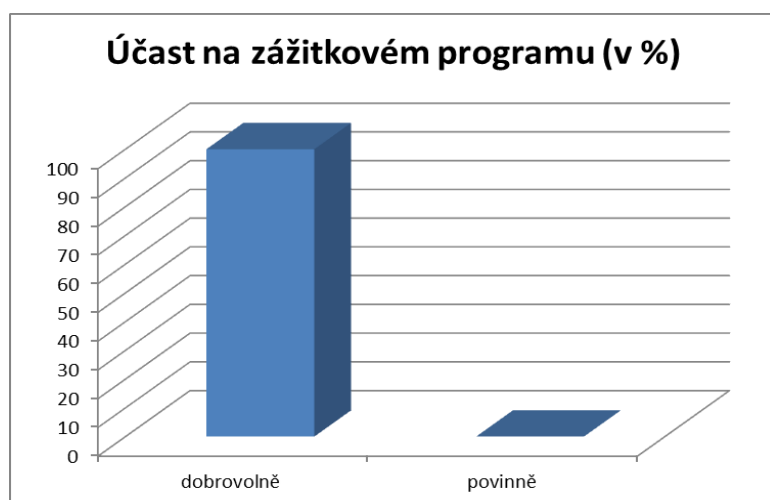
počet účastníků: 17

počet dotazníků: 12

návratnost: 70,6 %

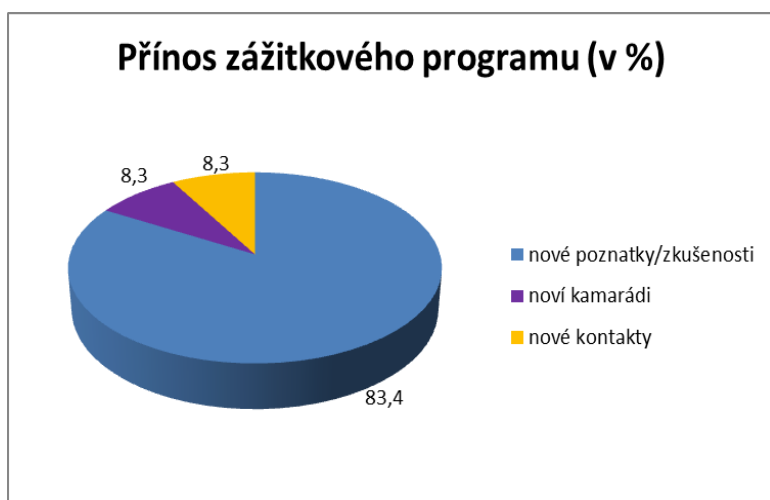
Prostřednictvím dotazníku byla hodnocena dobrovolnost zapojení do kurzu, přínos kurzu, styl výuky a témata kurzu.

1. Účast v zážitkovém programu:

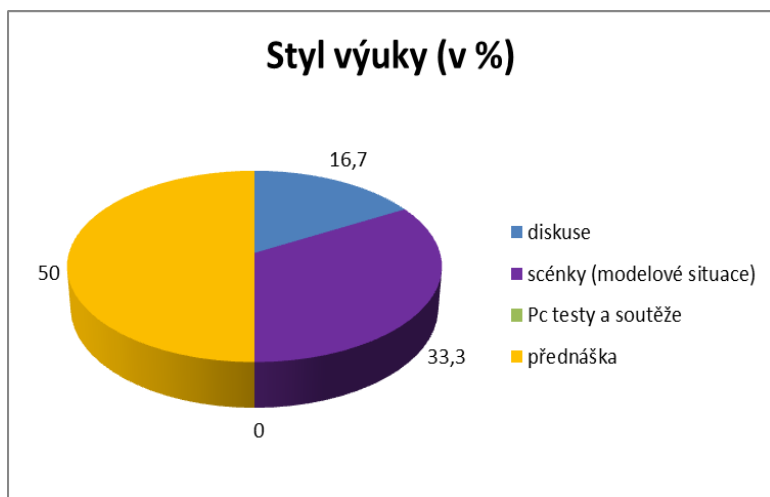
Účast na zážitkovém programu	Počet odpovědí	%
dobrovolně	12	100
povinně	0	

2. V čem byl pro vás program užitečný?

V čem byl pro Vás zážitkový program užitečný	Počet odpovědí	%
nové poznatky/zkušenosti	10	83,4
noví kamarádi	1	8,3
nemusel/a jsem do školy	1	8,3
nové kontakty	0	0

3. Jaký styl výuky vám nejvíce vyhovoval?

Styl výuky	Počet odpovědí	%
diskuse	2	16,7
scénky (modelové situace)	4	33,3
Pc testy a soutěže	0	0
přednáška	6	50

4. Která probraná oblast vás nejvíce zaujala? Možno označit více možností.

Která oblast mě nejvíce zaujala?	Počet odpovědí
Osobnost	4
Finanční gramotnost	7
Nástrahy trávení volného času	5
Městská policie	5
Mezilidské vztahy	5
Sociální dovednosti	4
Etiketa	3
Pohovor do zaměstnání	3

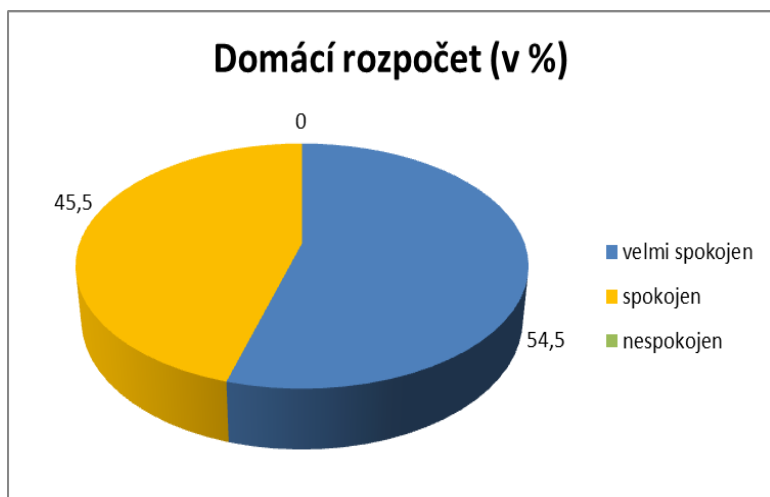
Dále účastníci hodnotili lektory samotné, a to na škále 1 až 5 s hodnocením jako ve škole (jednička nejlepší).

5. Oznámkuje výkony lektorů ve stupnici 1 – 5 (hodnocení jako ve škole 1 – nejlepší, 5 – nejhorší)

Lektor	Průměrná známka
Vladislav Kos (Osobnost, část Ostrava)	1.45
Jan Hlaváč (Nástrahy volného času – RENARKON, Ostrava)	1.36
Pavla Solnická (Nástrahy volného času – RENARKON, Ostrava)	1.25
Městská policie (Kriminalita dětí a mládeže, část Ostrava)	1.42
Viktor Rímeš (Finanční gramotnost, část Ostrava)	1.33
Hana CISOVSKÁ (Mezilidské vztahy, část Beskydy)	1.2
Jan Karaffa (Mezilidské vztahy, část Beskydy)	1.33
Ilona Symerská (Sociální dovednosti, část Beskydy)	1.14
Irena Matrosová (Sociální dovednosti, část Beskydy)	1.09
Judita Kachlová (Etiketa, část Beskydy)	1.08
Miroslav Konvičný (Pohovor do zaměstnání, část Beskydy)	1
Pavla Pohludková (Pohovor do zaměstnání, část Beskydy)	1.29

Účastníci zhodnotili rovněž spokojenost s herní aplikací „Domácí rozpočet“ a organizačním zajištěním zážitkového programu.

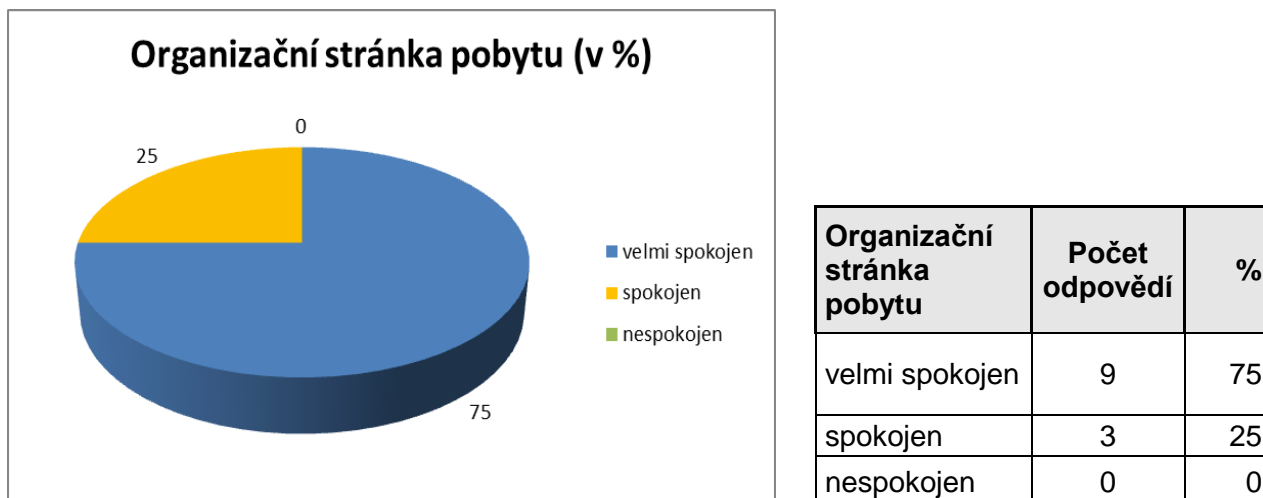
6. Jak hodnotíte počítačovou hru „Domácí rozpočet“?

Domácí rozpočet	Počet odpovědí	%
velmi spokojen	6	54,5
spokojen	5	45,5
nespokojen	0	0

V závěru dotazníku účastníci zhodnotili zážitkový program celkově známkou opět na škále 1 – 5 jako ve škole (jednička nejlepší).

7. Jak jste byli spokojeni s organizační stránkou pobytu?

V závěru dotazníku účastníci zhodnotili zážitkový program celkově známkou opět na škále 1 – 5 jako ve škole (jednička nejlepší).

8. Celkové hodnocení (jako ve škole – 1 nejlepší, 5 nejhorší)

Průměrná známka: 1,4

Cennou zpětnou vazbou byl návrh dalších témat ze strany samotných účastníků pro možnou inspiraci a efektivní zařazení do případných dalších projektů.

9. Jaké další témata vás zajímají a v programu nebyla:

- Právní poradenství
- Trestní zákony, návštěva věznice a soudního přelíčení
- Více venkovních aktivit

VI. běh

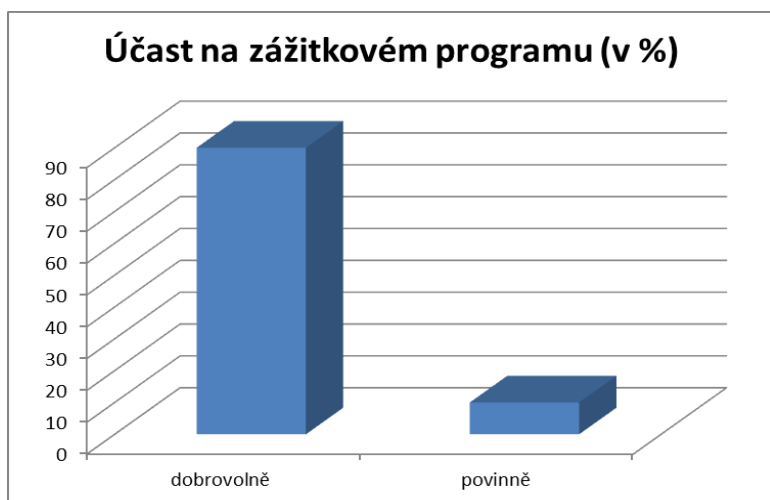
počet účastníků: 20

počet dotazníků: 10

návratnost: 50 %

Prostřednictvím dotazníku byla hodnocena dobrovolnost zapojení do kurzu, přínos kurzu, styl výuky a témata kurzu.

1. Účast v zážitkovém programu:

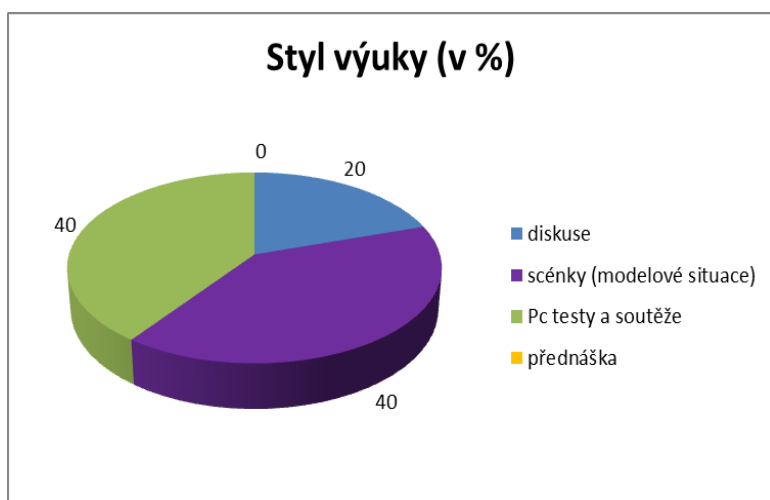
Účast na zážitkovém programu	Počet odpovědí	%
dobrovolně	9	90
povinně	1	10

2. V čem byl pro vás program užitečný?

V čem byl pro Vás zážitkový program užitečný	Počet odpovědí	%
nové poznatky/zkušenosti	10	100
noví kamarádi	0	0
nemusel/a jsem do školy	0	0
nové kontakty	0	0

3. Jaký styl výuky vám nejvíce vyhovoval?

Styl výuky	Počet odpovědí	%
diskuse	2	20
scénky (modelové situace)	4	40
Pc testy a soutěže	4	40
přednáška	0	0

4. Která probraná oblast vás nejvíce zaujala? Možno označit více možností.

Která oblast mě nejvíce zaujala?	Počet odpovědí
Osobnost	7
Finanční gramotnost	7
Nástrahy trávení volného času	8
Městská policie	6
Mezilidské vztahy	5
Sociální dovednosti	5
Etiketa	8
Pohovor do zaměstnání	7

Dále účastníci hodnotili lektory samotné, a to na škále 1 až 5 s hodnocením jako ve škole (jednička nejlepší).

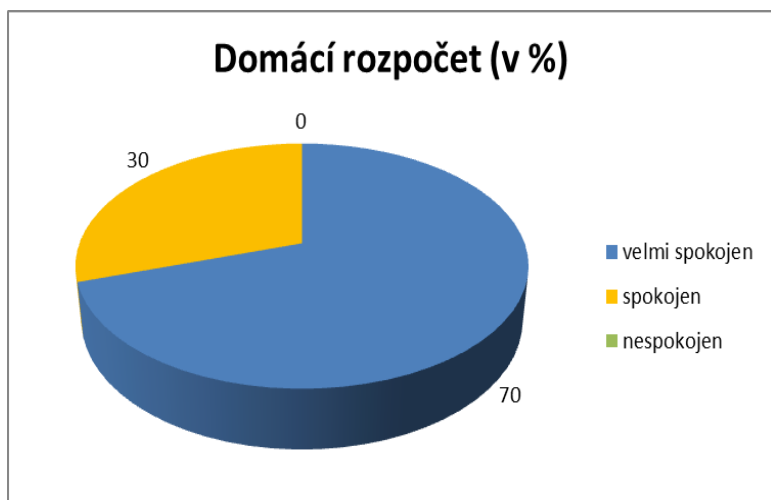
5. Oznámkuje výkony lektorů ve stupnici 1 – 5 (hodnocení jako ve škole 1 – nejlepší, 5 – nejhorší)

Lektor	Průměrná známka
Vladislav Kos (Osobnost, část Ostrava)	1.7
Jan Hlaváč (Nástrahy volného času – RENARKON, Ostrava)	1.6
Pavla Solnická (Nástrahy volného času – RENARKON, Ostrava)	1.6
Městská policie (Kriminalita dětí a mládeže, část Ostrava)	1.4
Viktor Rímeš (Finanční gramotnost, část Ostrava)	1.3
Hana Cisovská (Mezilidské vztahy, část Beskydy)	1.6
Jan Karaffa (Mezilidské vztahy, část Beskydy)	1.7

Ilona Symerská (Sociální dovednosti, část Beskydy)	1.5
Irena Matrosová (Sociální dovednosti, část Beskydy)	1.5
Judita Kachlová (Etiketa, část Beskydy)	1.4
Miroslav Konvičný (Pohovor do zaměstnání, část Beskydy)	1.6
Pavla Pohludková (Pohovor do zaměstnání, část Beskydy)	1.78

Účastníci zhodnotili rovněž spokojenost s herní aplikací „Domácí rozpočet“ a organizačním zajištěním zážitkového programu.

6. Jak hodnotíte počítačovou hru „Domácí rozpočet“?

Domácí rozpočet	Počet odpovědí	%
velmi spokojen	7	70
spokojen	3	30
nespokojen	0	0

V závěru dotazníku účastníci zhodnotili zážitkový program celkově známkou opět na škále 1 – 5 jako ve škole (jednička nejlepší).

7. Jak jste byli spokojeni s organizační stránkou pobytu?

Organizační stránka pobytu	Počet odpovědí	%
velmi spokojen	10	100
spokojen	0	0
nespokojen	0	0

V závěru dotazníku účastníci zhodnotili zážitkový program celkově známkou opět na škále 1 – 5 jako ve škole (jednička nejlepší).

8. Celkové hodnocení (jako ve škole – 1 nejlepší, 5 nejhorší)

Průměrná známka: 1,4

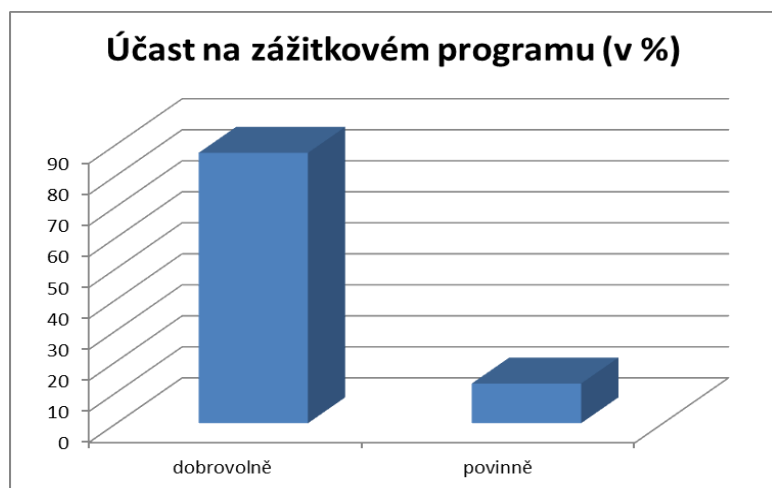
Cennou zpětnou vazbou byl návrh dalších témat ze strany samotných účastníků pro možnou inspiraci a efektivní zařazení do případných dalších projektů.

9. Jaké další témata vás zajímají a v programu nebyla:

Souhrnné hodnocení

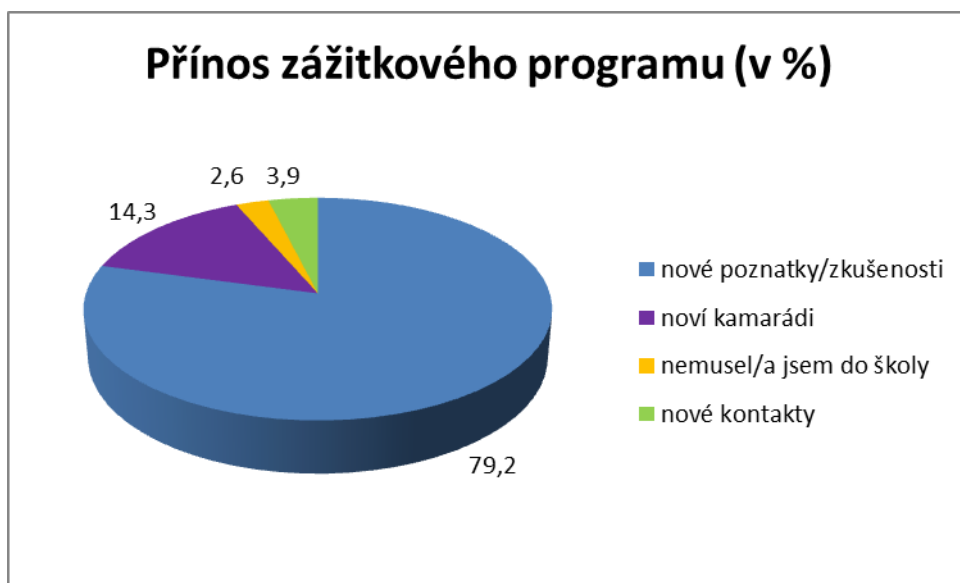
V této pasáži následují grafy s krátkým komentářem, které představují souhrnné zpracování dat. Každé hodnocení účastníkem považujeme za velmi důležité, je to jedinečná zpětná vazba pro projektový tým, zda zaměření projektu a jeho realizace se ubírá správných směrem. Celkové hodnocení pak slouží jako základ pro přípravu dalších projektů, evaluační studie je pro nás základní dokument odkazující na potřebnost projektů zabývajících se vzděláváním dětí, které jdou do života s určitým handicapem „výchovy v ústavním zařízení“.

V porovnání s předchozími projekty je o účast na kurzech pořádaných Ostravskou univerzitou stále velký zájem. Jen 12,8 % účastníků jde do kurzu povinně (viz graf č. 1). A přesto další hodnocení naznačují, že po jeho absolvování neodchází nespokojeni.

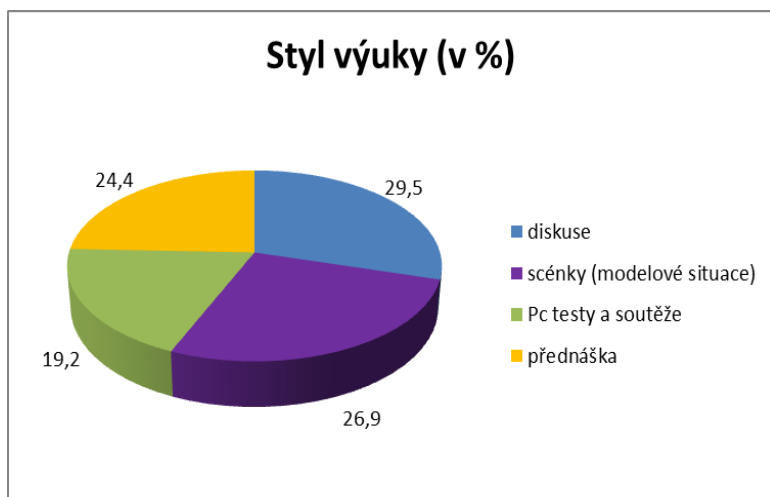
Graf 1 - Účast na zážitkových programech

Přínos zážitkového programu shledávají účastníci jednoznačně v získávání nových zkušeností a poznatků (viz graf č. 2). Zde taky nastává posun oproti kurzům z minulých projektů zaměřených na tuto cílovou skupinu, kde hodnotili za přínos zejména skutečnosti, že nemusí do školy a že obdrží dárkové propagační předměty. Z tohoto usuzujeme, že kurzy pořádané pod hlavičkou Ostravské univerzity si vybudovaly své jméno a plní tak vzdělávací roli, tak jak je hlavním záměrem podávaných projektů.

Graf 2 - Přínos zážitkového programu

Styl výuky je pestrý, kratší teoretické pasáže jsou sdělovány zejména formou přednášky s prezentací, praktické části pak probíhají formou sociálních her, soutěží a simulacemi reálných situací, v jejichž závěru probíhá diskuse s účastníky. V bloku „Finanční gramotnost“, kde je využíváno rovněž práce s počítačem a rovněž v blocích „Osobnost“ a „Sociální dovednosti“ se velmi osvědčil styl soutěže, která dokázala vtáhnout do hry i zdrženlivější účastníky. O tom, že výukové styly jsou v zážitkovém programu rovnoměrně zastoupeny, svědčí následující graf č. 3.

Graf 3 - Styl výuky

Graf č. 4 ukazuje oblíbenost jednotlivých bloků zážitkového programu. Z hodnocení vyplývá, že nejvíce účastníky zaujaly bloky Pohovor do zaměstnání, Mezilidské vztahy, ve kterých bylo nejvíce využito modelových situací a hraní scének a oblíbenost bloku Finanční gramotnost potvrdila vztah dnešní mladé generace k virtuálnímu prostředí.

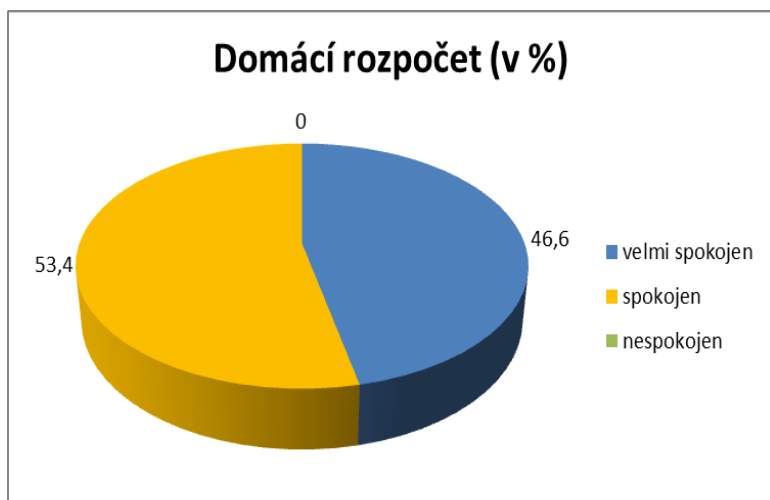

Graf 4 – Bloky zážitkového programu

Nicméně při hodnocení ostatních pěti bloků (Osobnost, Nástrahy trávení volného času, beseda s Městskou policií, Sociální dovednosti a Etiketa) se ukázalo, že je považují účastníci rovněž za velmi důležité.

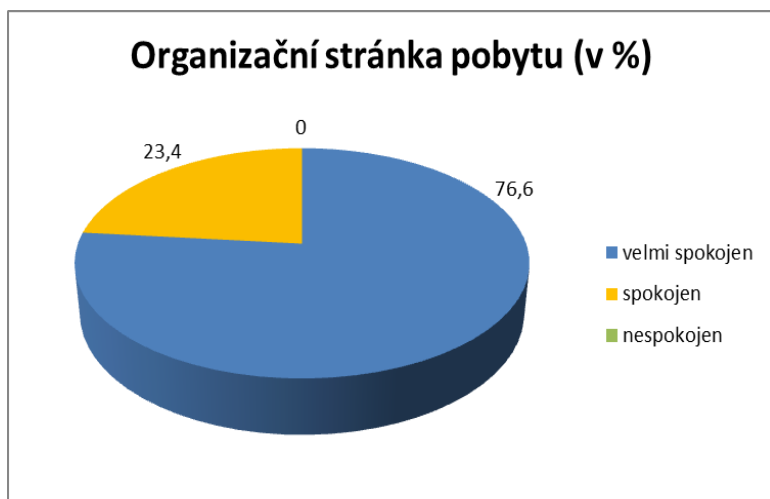
Graf č. 5 představuje další cennou zpětnou vazbu pro odborný tým projektu – spokojenost s herní aplikací „Domácí rozpočet“.

Dnešní společnost je zadlužená a je nesmírně důležité již v raném věku děti učit šetřit, aby se v dospělosti lehce nestaly obětí půjček a uměly hospodařit se svými finančními prostředky. Vytvořením herní aplikace se podařilo docílit toho, že děti si formou hry v pro ně blízkém a atraktivním počítačovém prostředí práci s domácím rozpočtem nacvičují. 46,6 % respondentů bylo s herní aplikací velmi spokojeno.

Graf 5 – Hodnocení spokojenosti s herní aplikací „Domácí rozpočet“

Taktéž s organizací jednotlivých běhů zážitkového programu, tak jak je realizuje zkušený projektový tým, jsou účastníci spokojeni (viz graf č. 6).

Graf 6 - Organizace zážitkového programu

Celkové hodnocení představuje spokojenost účastníků se vším, co se jejich účasti na kurzu týkalo – od obsahové náplně zážitkového programu po organizační stránku, zázemí, stravování, dopravu a další související služby. Hodnocení bylo prováděno klasicky jako ve škole, známkami od jedničky po pětku. **Zážitkový program obdržel za všechny běhy průměrnou známku 1,5, což je pro celý projektový tým to nejlepší poděkování.**

4. Hodnocení lektorů a vychovatelů

4.1 Hodnocení lektory po pilotním běhu zážitkového programu

PhDr. Hana Cisovská, Ph.D., blok Mezilidské vztahy

Záměr projektu hodnotím jako velmi užitečný a jsem ráda, že se na něm mohu podílet.

Na průběhu prvního workshopu jsem oceňovala organizaci, jak z řad pracovníků projektového oddělení, tak garantky projektu dr. Kubíčkové. Zejména řešení problému s místností, který vznikl na místě, vyřešila pracovníce projektového oddělení paní Matýsková rychle a účinně. Za užitečné považuji setkání všech lektorů před realizací workshopu i na hodnotící schůzce po něm. Oceňovala jsem to, že projekt poskytoval dost prostoru pro přípravu samotného workshopu, pro zpracování materiálů a sladění obsahů mezi jednotlivými lektory.

Pro další workshop tohoto projektu nemám připomínky. Pro další případné projekty podobného charakteru dávám k úvaze možnost vytvoření skupiny, která by pracovala dlouhodoběji s jedním či dvěma lektory tak, aby se získávané kompetence mohly prohlubovat a upevňovat v pravidelnějším setkávání.

Děkuji za možnost podílet se na projektu.

Mgr. Ondřej Sekera, Ph.D., Mezilidské vztahy

Raději bych použil pojem „zpětná vazba“. Čili, níže uvádím zpětnou vazbu k práci s dětmi, která proběhla na víkendovém setkání na Horní Bečvě.

Osobně vidím větší potenciál pro příjemce programu Abeceda v případě, kdy by práce mohla probíhat v menších skupinách a v kratších časových úsecích. Narazil jsem totiž (taky jsem to očekával) na rychle nastupující únavu klientů, s níž byla spojena větší nesoustředěnost. Navrhuji proto uvažovat o snížení členů jedné skupiny na maximálně šest osob, přičemž by bylo vhodné, aby byla stejně zastoupena obě pohlaví. Při práci na mezilidských vztazích a přípravě klientů na komunikaci a jednání mezi partnery je vhodné, aby opačné pohlaví nebylo jen virtuální. Možná by bylo dobré o vyvážení skupin uvažovat již v první fázi výběru klientů pro tento program.

Kratší časové úseky navrhuji vsunout již do programu.

Neosvědčila se práce, kdy klientům programu byly před a v průběhu práce přinášeno jídlo. Navrhuji, aby bylo dětem sděleno, že na občerstvení mají vyhrazeny přestávky. Čas pro výuku je čas pracovní. Věřím, že motivovaní klienti to pochopí.

Bylo by zajímavé dopředu zjistit, s jakými očekáváními se klienti do programu hlásí.

Tato očekávání by mohla být dána lektorům dopředu (osobně bych to ocenil).

Pozoroval jsem totiž mezi některými velký zájem a pracovní nasazení, jiným byl program lhostejný. Ze začátku se obě skupiny rušily, což práci neprospělo. Úvod sezení byl tak narušen definováním pravidel a následně hlídáním jejich dodržování.

Na samotnou práci pak zbývalo méně času.

Jisté rezervy vidím také ve výukových prostorách. Bylo by dobré dopředu pevně určit a zajistit místnosti tak, aby byl na práci čas a klid. Rušivě působí jakýkoli vstup další osoby do probíhající práce. Potenciál malých skupin, kde se lidé mají zprvu ostych otevírat, vidím v bezpečí, které může skupina i lektor nabídnout. Proto by bylo lepší, kdyby nebyla práce zvenčí narušována.

Změnu obsahové náplně bloku Mezilidské vztahy neplánuji. Obsahová náplň má potenciál, který se přizpůsobuje aktuálnímu složení skupin a naladění klientů. Dopředu nelze odhadovat, jak bude skupina vypadat, co skupinu aktuálně ovlivní.

Závěr:

Domnívám se, že se celkově práce dařila a i přes některé drobné nedostatky (viz výše) došlo ke vzájemnému obohacení v prostoru mezilidských vztahů. Klienti sami hodnotili práci jako přínosnou. Kvituji pozitivní záměr tohoto projektu, jelikož se domnívám, že tento „produkt“ dlouhodobě v přípravě klientů DD a VÚ chybí. To dokazují různá šetření prováděna na poli reedukace a resocializace (od studentských závěrečných prací až po ty, které jsou realizovány GA ČR). Je však zároveň smutným faktem, že podobné projekty v podstatě suplují práci zařízení, ve kterých jsou děti umístěny.

Mgr. Věra Filipi, Ph.D., blok Sociální dovednosti

Pro blok „Sociální dovednosti“ jsme s dr. Kubičkovou zvolily práci s celou skupinou dětí. Zpočátku bylo problematické udržet jejich pozornost. Domnívám se, že důvodem jsou jednak samotné problémy dětí a jednak velká zátěž, jež je na děti kladena celou organizací projektu. Soustředěná práce v průběhu dvou dnů je velmi náročná na pozornost a koncentraci. Co se týče samotných aktivit, domnívám se, že byly dětmi vcelku dobře přijaty, ale i přes volbu zážitkových a praktických aktivit

zůstaly děti při jejich plnění „na povrchu“. Předpokládám, že nejsou zvyklé tímto interaktivním způsobem pracovat. Avšak samy děti aktivity hodnotily kladně a po celou dobu se do nich zapojovaly. Samozřejmě s drobnými výkyvy, které přičítám únavě.

Vzhledem k uvedenému navrhuje s kolegyní dr. Kubíčkovou pozměnit formu bloku „Sociální dovednosti“ a maximalizovat zisk pro účastníky využitím prostředí hor a přenesením aktivit do vnějšího prostředí se zaměřením na zážitkovou složku.

Závěr:

Realizace programu „Sociální dovednosti“ v rámci projektu ABECEDA byla pro mne zajímavou a rozvíjející pracovní zkušeností. Znovu jsem si uvědomila, jak je důležité s těmito dětmi pracovat na jejich sociálních kompetencích a neustále přitom mít na paměti omezení vyplývající z nich samých (sociálního handicapu), i z omezení organizačních vyplývajících z potřeb samotného projektu.

Mgr. Bc. Hana Kubíčková, Ph.D., blok Sociální dovednosti

Blok „Sociální dovednosti“ jsme s Mgr. Filipi realizovaly společně s celou skupinou. Zcela pochopitelně z tohoto organizačního uspořádání, ale především také vzhledem k problémům, které tito mladí lidé řeší, nebyli účastníci programu schopni zcela udržet pozornost, soustředění a obecně setrvat v klidu. Jsem přesvědčena, že program, který byl pro ně připraven, je zajímavý (samozřejmě až na výjimky), ale bylo nad jejich síly setrvat na židlích a chovat se dle našich představ, zvláště po předešlém dopoledním programu, který probíhal podobnou formou, tedy v místnosti a spíše staticky. I přes snahu lektorů realizovat program převážně zážitkovou a praktickou formou, účastníci zůstávali v naplňování aktivit víceméně na povrchu. Obecně svou účast na horách hodnotili pozitivně, ale bylo by nereálné očekávat, že náš chvilkový vstup do jejich životů něco radikálně změní. Tudíž se domnívám, že i přes jejich neklid a nesoustředěnost se chovali zcela přiměřeně. Předpokládám, že našim společným cílem není, aby se účastníci kurzu chovali vzorně a nevyrušovali. Chtěli bychom, aby jim naše aktivity přinesly alespoň minimálně možný zisk. Z toho důvodu je nutné změnit organizaci jednotlivých aktivit a po domluvě s dr. Filipi jsme se rozhodly, že část našeho bloku „Sociální dovednosti“ bude probíhat venku, kde zrealizujeme prožitkovou metodu na rozvoj sociálních dovedností (např. rozvoj spolupráce apod.).

Závěr:

Celkově musím zhodnotit, že pilotní kurz projektu „ABECEDA“ byl pro mě velkým přínosem především ve vztahu k ujasnění si cílů a očekávání, respektive eliminovat ta nereálná očekávání. Domnívám se, že realizovaný projekt je kvalitním a celkově přínosným počinem, ale stále musíme mít na paměti jisté mantinely, které plynou jednak z organizace a pravidel projektu (počet dětí, počet hodin apod.) a jednak ze sociálního handicapu cílové skupiny.

Ing. Hana Santariusová, blok Finanční gramotnost

Hodnocení kurzu Finanční gramotnost – část herní aplikace „Domácí rozpočet“ a závěrečné video o úspěších a neúspěších dvou mladých lidí odcházejících z dětského domova

Kurz Finanční gramotnost byl rozdělen do několika částí. Část teoretickou spojenou s nácviky situací, praktickými ukázkami, vyhledáváním informací a prací se cvičebnicí hodnotí ve své zprávě kolega Mgr. Rímeš. Tato hodnotící zpráva se zaměřuje na část, kdy frekventantům kurzu byla představena herní aplikace „Domácí rozpočet“.

Ukázalo se, že volba počítačové hry k zopakování a procvičování znalostí a informací, které v kurzu byly posluchačům předkládány, byla správná. Aplikace je velmi jednoduše a intuitivně ovládaná, vtáhla do výuky i ty účastníky, kteří se v první části příliš nezapojovali. Děti soutěžily jak s počítačem, tak porovnávaly výsledky mezi sebou, jak kdo hospodařil, jaké události ve virtuálním světě musel řešit a s jakými výsledky hru ukončil. Měli dostatek času vyzkoušet si několik her a přesvědčit se, jak určité rozhodnutí ovlivní hospodaření v dalších měsících, či jaké řešení té které události je ideální.

Domnívám se, že tato nenásilná forma opakování předaných informací z celého kurzu napomůže k jejich lepšímu zafixování a zapamatování a až se budou s některými problémy dnešní účastníci kurzu potýkat v reálném životě, vzpomenou si, jaké mají možnosti řešení, jaký by byl vhodný postup řešení situace a kde se dopátrají potřebných informací. Jiný cíl si ani tento kurz za úkol neklade.

Na závěr kurzu byl promítán dokument o prvních letech samostatného života chlapce a dívky, kteří po dovršení plnoletosti odešli z dětského domova a začali hospodařit sami za sebe. Dokument ukázal, jaké nástrahy na mladé lidi, kteří jsou situací

donuceni starat se sami o sebe ve velmi mladém věku, čekají, s čím vším se musí potýkat a jak se s tím vyrovnávají. Dokument je velmi emotivní, ale jak už z dlouholeté praxe z práce s touto cílovou skupinou víme, ani nadcházející odchod z domova tito mladí většinou příliš neřeší a nezabývají se jím, dokud den „D“ skutečně nenastane a dveře domova se za nimi nezavrou. Nicméně věřím, že těchto 15 minut na závěr kurzu vede alespoň k malému zamyšlení, jak s tím svým životem lze naložit.

Závěr:

Z ohlasů samotných účastníků a dohlížejících vychovatelů vím, že herní aplikace měla úspěch a rozhodně je její využití ve výuce opodstatněné. Pokud by byl dostatek časového prostoru, navrhuji přidat na závěr diskusi k výsledkům jednotlivých her a zodpovědět případné otázky účastníků kurzu, proč dopadli tak, jak dopadli a jaké návaznosti mají jejich rozhodnutí na další měsíce hospodaření v domácnosti.

Taktéž dokument promítaný na závěr kurzu je pěknou tečkou a podnětem k zamyšlení, který si účastníci kurzu odnášejí sebou domů.

Mgr. Viktor Rímeš, blok Finanční gramotnost

Hodnocení:

Blok „Finanční gramotnost“ proběhl dle časového plánu, obsahovou náplň se však nepodařilo splnit v plánovaném rozsahu. Hlavním důvodem byl vysoký počet posluchačů, tedy dětí a nízký zájem o přednášené téma. Podařilo se odprezentovat cca 2/3 plánovaného obsahu a herní aplikaci.

Problém vysokého počtu posluchačů se projevil tak, že jednak vznikla větší „anonymita“ posluchačů (ne všichni se znali navzájem) a jednak prostorové uspořádání přednáškové místnosti ztěžovalo udržování pozornosti všech jednotlivých posluchačů (špatná akustika, ztížený oční kontakt s některými posluchači apod.).

Samotný nízký zájem většiny dětí byl zčásti způsobený již několikerým vyslechnutím bloků na stejné téma v domovských domovech a ústavech.

Část dětí (zejména vepředu) zájem o téma mělo. Bylo patrné, že jisté znalosti mají již z dřívějšíka, nicméně i nadále zájem trval a spolupráce byla s několika posluchači na slušné úrovni.

U několika z těch se zájmem o téma bylo zřejmé, že se zájem stupňuje s přibližujícím se osamostatněním a zletilostí. Zejména přehled o možnostech zaměstnání a platových podmínkách svědčil o předchozí informovanosti.

Na závěr všichni posluchači s velkým zájmem sledovali dokumentární film o vstupu mladých lidí z dětského domova do života.

Spolupráce s těmi posluchači, kteří měli o téma zájem byla na dobré úrovni a osobně bych ji hodnotil jako příjemnou.

Závěr:

V závěru bych rozhodně apeloval, pokud je to možné, na snížení počtu posluchačů v jedné skupině. Za předpokladu snížení počtu posluchačů považuji prostory i technické vybavení za dostačující.

Výhledově bych rád vyzdvihl význam a atraktivitu dokreslujících příběhů ze života ať už formou dokumentárního filmu či verbálně zprostředkovaných příběhů. Jako zajímavá se zdá alternativa přizvání dalšího přednášejícího, který je schopen z vlastní praxe přiblížit důsledky finanční nigramotnosti a způsoby řešení.

Cvičebnice byla aktivně použita při práci s dětmi.

Mgr. Judita Kachlová, blok Etiketa

Průběh pilotního kurzu hodnotím velmi dobře. Je pravda, že by byla lepší trochu menší skupina, ale i když to zpočátku vypadalo, že to asi půjde těžce, nakonec to šlo zcela bez vážných problémů. Děti neměly problém se zapojit, hraní scének jim nedělalo nejmenší problémy. Bylo poznat, že se mezi sebou nestydí, skutečnost, že už spolu strávily společný čas, byla zjevná a z mého pohledu spíše ku prospěchu věci. Do budoucna bych viděla stávající časový rozsah jako nedostatečný, určitě by nebyl problém naplnit další vyučovací hodinu a jsem přesvědčena, že děti by delší čas bez reptání „usedly“. Téma jim bylo blízké a k mému velmi milému a příjemnému překvapení ne zcela cizí.

Závěr:

Na kursu bych nic neměnila, s ohledem na téma je možné průběh přizpůsobit tomu, co děti zaujme a co zrovna chtějí podrobněji rozebrat. S ohledem na rozsah informací by dle mého názoru byla přínosná větší časová dotace.

Účastníci byli seznámeni s obsahem zpracované cvičebnice. Ocenili potřebná témata, která si mohou kdykoliv načíst a připomenout.

Mgr. Vladislav Kos, blok Osobnost

V rámci části programu realizované mojí osobou, byly realizovány všechny plánované aktivity. Na začátku šlo o prolomení bariér. A formou hry, jsme se snažili poznat se navzájem. Šlo především o narušení hranic jednotlivých skupin, z jednotlivých dětských domovů. Dále se děti formou osobnostních dotazníků měly dozvědět více o sobě o své osobnosti a s tím i své předpoklady pro další rozvoj, vzdělání, život. Bylo zřejmé, že na práci „tužka papír“ nejsou zvyklí. Na druhou stranu se do toho pustili aktivně a s vervou, kterou bylo třeba někdy krotit. Největší úspěch a dl mého mínění také úspěch, s přidanou hodnotou, byly aktivita Vajíčko, kde mohli dát šanci své fantazii a tvůrčímu zápalu a také zapojit týmový duch, který jim pomáhal v řešení. V rámci některých aktivit byly děti odměněny - týmy odměněny za rychlost, zapálení či výsledek. Je zřejmé, že motivační faktor hraje v životě těchto dětí, mládeže značnou roli.

Závěr:

Jako důležité shledávám, že účastníci se nechali zapojit, spolupracovali a aktivně diskutovali na dané téma. Také byli schopni částečně narušit své hranice, jednotlivých skupinek a kooperovat i celkově. Vzhledem k výsledkům jednotlivých aktivit, navrhuji drobné úpravy v metodách pro ještě větší přiblížení osobnosti jednotlivce k uplatnění v životě a na trhu práce (aktivita Kariérové kotvy)

Tým lektorů – strážníci prevence – Městská policie

V rámci pilotního projektu „ABECEDA“ jsme realizovali výukový blok přednášek, který byl tematicky rozdělen do tří okruhů s časovou dotací celkem čtyř vyučovacích hodin. Jedním z hlavních cílů bylo představit dětem policii jednak jako pomáhající organizaci, ale také jako subjekt, který může v zákonem stanovených případech zasahovat do práv a svobod občana. Velkou pozornost jsme také věnovali prevenci rizikového chování dětí, kdy jsme se zaměřili na výskyt agresivity u dětí, problémy šikany a jiných negativních jevů vedoucích k páchání kriminality. Do jednotlivých bloků jsme zařadili interaktivní cvičení a scénky s cílem maximálního zapojení dětí. Po předchozí praktické zkušenosti počítáme v dalším cyklu plánovaných přednášek se stejnou obsahovou náplní našeho výukového bloku.

Závěr:

Závěrem lze říci, že aktivity plynoucí z pilotní realizace projektu „ABECEDA“ přispěly k rozšíření znalostí i dovedností nutných pro samostatný start do života u cílové skupiny dětí.

Jan Hlaváč, Mgr. Martina Schottnerová, blok Nástrahy trávení volného času

Z našeho pohledu byl program úspěšný. Podařilo se nám předat většinu základních informací a také realizovat většinu aktivit, což bylo možné hlavně díky části dostatečně spolupracujících a komunikativních účastníků programu. Program bylo nicméně nutno upravit po obsahové stránce, neboť vlivem nepředpokládaných skutečností byla zkrácena časová dotace na náš blok. Zaměřili jsme se především na problematiku netolismu a kyberšikany, jejich východiska, charakteristické znaky a možnosti prevence. Z naší strany vnímáme jistý nedostatek způsobený selháním techniky, konkrétně tedy internetového připojení nutného pro přehrání videoukázky k tématu kyberšikany. Tuto situaci jsme vyřešili převyprávěním obsahu této ukázky. Na průběhu se projevovala určitá únava účastníků, což ale v souhrnu nezabránilo vnímání obsahu bloku a spolupráci při skupinových a individuálních aktivitách. Díky tomu, že je program realizován v prostorách sálu Renarkon, o. p. s., máme k dispozici také veškeré pomůcky a materiál a můžeme tak reagovat na situace vzniklé v průběhu programu. Toto vnímáme jako velice pozitivní faktor.

Závěr:

Vzhledem k naplnění cílů bloku jej hodnotíme jako úspěšný. Výstupem pilotáže pro naši lektorskou dvojici je zjištění, že v plánovaném rozsahu je při stanovené časové dotaci program možno zvládnout, přičemž ještě doladíme technické náležitosti užitých pomůcek.

Ing. Miroslav Konvičný, Bc. Pavlína Pohludková, blok Pracovní pohovor

Zvolené školící prostory byly adekvátní k probíranému tématu. Účastníci byli rozděleni do dvou přibližně stejných skupin. Věkové rozpětí účastníků v každé skupině bylo poměrně široké. Některým mladším účastníkům nepřipadalo téma aktuální a bylo tak těžší vzbudit v nich zájem a aktivní účast při školení, než u studentů, kteří byli ve věku, kdy se o brigády či zaměstnání už v běžném životě zajímají. Někteří z účastníků již měli o tématu základní znalosti, jiní nikoli. Mnozí ze studentů se o téma při školení zajímali, ptali se, spolupracovali. Další část z řad

účastníků přistupovala k tématu spíše pasivně či naopak přehnaně reagovala (ať už s úmyslem vyrušovat nebo zapůsobit na ostatní svými znalostmi).

Závěr:

Doporučujeme upravit časovou dotaci bloku tak, že bude zkrácen čas na přípravu a vyhodnocení pracovního pohovoru a tento ušetřený čas bude využit při aktivním nácviku sebe prezentace jednotlivých účastníků a při poskytování zpětné vazby 360°.

Cvičebnice se v průběhu práce s dětmi osvědčila. Byla přínosnou učební pomůckou, která účastníkům zůstává a mohou z ní kdykoliv čerpat základní informace k danému tématu.

4.2 Hodnocení vychovatelů (dozoru dětí)

1. běh – pilotní

I. Symerská, Dětský domov Na Vizině, Ostrava-Slezská Ostrava

Z pohledu dětí byly jednotlivé části srozumitelně podány. Byla dobře zvolená vhodná forma praktických nácviků, z nichž si děti odnesou vždy nejvíce.

Dvoudenní kurz, který probíhal v Beskydech, byl dětmi hodnocen velmi pozitivně, protože se jim dostalo možnosti vyzkoušet si daná témata opět formou workshopů.

J. Kočířová, Dětský domov Bukovanského, Ostrava-Slezská Ostrava

S obsahovou náplní jsem byla velmi spokojena (byla jsem jako dozor na druhé polovině projektu). Děti získaly další nové poznatky a zkušenosti. Lektori byli úžasní. Děti přijímaly nové informace nejlépe formou scének a diskuzí, byli nadšené z přístupu lektorů. Po organizační stránce bylo vše dobře zajištěno. S ubytováním jsme byli velmi spokojeni. Mé díky patří paní Gabriele Matýskové, která vše pro nás skvěle zorganizovala.

E. Rišica, Dětský domov Bukovanského, Ostrava-Slezská Ostrava

Jako pedagogický dozor jsem se účastnil přednáškové části konané v Ostravě. Po organizační stránce nelze nic vytknout bylo o nás postaráno výborně.

Taktéž obsahová stránka i náplň přednášek byl zvolen velmi vhodně a poutavě.

Rádi bychom Vás plně podpořili v dalším rozvíjení těchto projektů svou účastí.
Děkuji.

L. Kubzová, Dětský domov Reymontova, Ostrava-Hrabová

Je nám trochu líto, že v letošním roce děti nemohly na exkurzi do vazební věznice a účastnit se soudního přelíčení. Přesto jsme byli se zážitkovým programem spokojeni. Děti měly možnost se zapojovat do diskuze, což je pro ně velice důležité. Možná by bylo vhodné věnovat více času finanční gramotnosti. Projekt byl celkově připraven velice vhodně a byl pro všechny určitě přínosný.

Děkujeme za možnost zapojení do projektu a těšíme se na další spolupráci.

D. Veselá, Dětský domov Reymontova, Ostrava-Hrabová

Tento kurz jsem s dětmi podstoupila poprvé a musím říci, že bych se jej v budoucnu zúčastnila znova a ráda. Vše bylo perfektně připraveno, úžasná spolupráce s paní Gabrielou Matýskovou, děti byly spokojené, ubytování i strava v pořádku.

Jediné, co bylo mínusem na tomto kurzu byla Mgr. Filipi, která naše děti trochu rozladila, kdy ne zvolila nejvhodnější způsob jednání s nimi v daném okamžiku.

Jinak jsem byla se vším spokojená a děti taktéž.

Z. Pechová, Výchovný ústav Ostrava-Hrabůvka

Obsahová náplň přednášek v Ostravě byla zvolena k věku a potřebnosti dětí velmi vhodně a připravena kvalitně. Dětem se to moc líbilo. Jen část Finanční gramotnost se moc nepovedla. Lektor si neuměl sjednat respekt a potřebný klid.

Část Beskydy byla obsahově pro děti ještě lepší.

Měla bych jen připomínku k počtu dětí z jednoho zařízení. Nemělo by jich být více než 5. Když je jich více, mohou narušovat skupinu a být nepozorní.

2. běh

M. Tóthová, Dětský domov Budišov nad Budišovkou (hodnocení části Ostrava)

Váš program byl dětem podáván srozumitelnou a záživnou formou. Děti si připomněly velmi důležitá úskalí, se kterými se setkají v samostatném životě, ale

mnozí ještě i teď v DD. Svou účast na přednáškách hodnotím také jako pozitivní, protože mi bylo umožněno vidět děti i v zátěžových situacích, kde odhalily své slabiny. Ty pak můžeme v budoucnu odstraňovat. Mezi jednotlivými úseky školení byl dostatek času na potřebnou stravu a odpočinek. Také jsme byli vždy s předstihem informováni, co se bude dít. Ubytování bylo velmi luxusní.

J. Bláha, Dětský domov Budišov nad Budišovkou (hodnocení části Beskydy)

Zážitkový program mě nadchl. Nevěděl jsem, do čeho jdu, ale už jen super přístup od G. Matýskové - komunikace, informace před zahájením programu byla na vysoké úrovni a bezva.

Organizace proběhla parádně - ubytování, strava, doprava, lektori.

A celkové hodnocení ABECEDY? Myslím, že tento program by měl být pro všechny děti jen přínosem. V dnešní době, kdy je problém sehnat práci a záleží na maličkostech při pohovorech o přijetí do nového zaměstnání, je velmi důležité vědět, co a jak má člověk udělat, aby tu práci získal. Takže oblečení, které na první pohled by dokázalo zmařit šanci na přijetí, už děti vědí, že si raději mají nechat doma a ví, že je velmi důležité jaký styl by měly použít...a i obyčejné podání ruky je velmi důležité, stejně jako slušné vystupování. Tyto věci by měl ovládat snad každý.

Když budu mluvit za sebe, tak jsem si tyto věci rád zopakoval a i děti to začaly brát vážně, když se od lektorů dozvěděly, co a jak v životě chodí.

Kurz dětem něco musel dát, protože už za tři dny, když jsme byli na horách, tak jsem byl mile překvapen, že když jsme vcházeli do restaurace, tak se nenahrnuli hned dovnitř, ale kluci podrželi dveře vycházejícím lidem, potom vešli kluci a dokonce počkali, až se holky usadí a až potom se usadili oni. A jen jsem zaslechl: "toto jsme měli teď na tom kurzu"☺Takže ABECEDA něco do sebe má...

Závěrem bych chtěl poděkovat Ostravské univerzitě za zprostředkování této akce. Díky moc.

L. Schenková, Dětský domov Fulnek

Vše bylo moc dobře zorganizované, a pokud jsme měli nějaký dotaz, tak paní Matýsková vše ochotně vysvětlila. Témata obou částí byla moc zajímavá a pro děti určitě přínosná. Lektori příjemní a dokázali děti zaujmout, což v případě našich dětí není jednoduché. Bylo by moc dobré, pokud by měl tento projekt pokračování. Rádi se opět zúčastníme.

D. Valach, Dětský domov Melč

1. část pobytu v Beskydech neměla chybu. Kdybych měl známkovat, tak ubytování 1, strava 1, prostředí 1, organizace kurzu 1, témata 1, lektoři 1. Prostě nebylo nic k vytknutí a to píšu především podle reakcí dětí.

2. část kurzu v Ostravě:

Ubytování - předchozímu ubytování se nic nevyrovná, děti zde měly i prostor pro volnočasovou aktivitu. V ostravském hotelu již takové možnosti nebyly.

Strava – spíše hodnotím záporně.

Náplň kurzu a lektoři – velmi dobře zvolená a potřebná témata pro danou cílovou skupinu.

3. běh

P. Peřinová, Dětský domov Havířov

Zážitkový program Abeceda hodnotím z hlediska obsahu, organizace i ubytování za velmi zdařilý, bezproblémový. Byl velkým přínosem nejen pro zúčastněné děti, ale také pro mě, jako jejich dozor. Mám za to, že celý program je koncepčně velmi dobře zvládnutý. Jednotlivé bloky byly velmi srozumitelně prezentovány a bylo dobře, že se zapojily také děti a mohly si spoustu věcí samy na sobě vyzkoušet. Program i vyžití dětí bylo na vysoké úrovni.

Děti byly z účasti v programu nadšené, rády by se zúčastnily dalšího běhu, pokud to bude možné. Některé výukové bloky je zaujaly více, jiné méně, každé z našich dětí se ke své účasti v programu vyjádřilo v dotazníku na stránkách OSU. Nikdo neodcházel s pocitem, že mu to nic nedalo.

Jedinou připomínkou k budoucímu běhu pak jen snad je lépe zvolený výběr účastníků programu. Nebylo úplně šťastně zvolené nakombinování jednotlivých zařízení.

R. Mohyla, Dětský domov Karviná

Od 9. – 11.4. Byly děti ubytovány v Hotelu, kde měli možnost se seznámit se základními činnostmi spojené se vstupem do života. Z aktivit je nejvíce zaujala příprava na život v podobě přednášky ohledně bydlení, kde získali znalosti ohledně nájmu a nájemního bydlení. Myslím si, že tato problematika byla velmi vhodně zpracována a přednáška měla požadovanou úroveň. Dále si děti pochvalovaly přednášku městské policie, kde získali znalosti z oboru dopravní výchovy.

19. – 21.4. V tomto termínu byla akce v Beskydech, kde děti především ocenily pobyt na čerstvém vzduchu. Děti velmi kladně hodnotily aktivity na čerstvém vzduchu, kdy mohly zapomenout na každodenní problémy svého života a trochu se odreagovat. Dále měly možnost si vyzkoušet pohovor u výběrového řízení na budoucí zaměstnání, což velmi ocenily, protože takovou možnost ještě neměly. Výběr hotelu a místa byl velmi dobře vybrán, děti ocenily i možnost koupání v hotelovém bazénu. Celá akce byla výborně zorganizována, a pokud se budou tyto akce opakovat, určitě se aktivně zapojíme.

H. Bachrachová, Dětský domov Ostrava-Kunčice

část Ostrava: tato část projektu byla jakýmsi „zahřívacím kolem“ daného projektu. Obsahově byla nastavena tak, aby děti porozuměly daným tématům. Lektori jednotlivých bloků byli dobře připraveni jak na samotný výklad, tak na všetečné otázky dětí. Jako přínosné vidíme začleňování různých scének, kdy si děti mohly vyzkoušet dané situace na vlastní kůži. Po organizační stránce bylo vše v naprostém pořádku, komunikace s paní Matýskovou na vysoké úrovni. Ubytování nemůžeme hodnotit, jelikož jsme jej nevyužili.

Část Beskydy: Tato část projektu byla velice dobře zorganizována, jak po stránce obsahové, tak po stránce výběru lektorů. Jejich přístup byl velice profesionální, dokázali rozlišit potřeby jednotlivých dětí. V této části se dětem velice líbily venkovní aktivity, které je dokázaly více spojit a navzájem si věřit. Jednotlivé bloky na sebe tematicky navazovaly, vládla zde velmi příjemná a uvolněná atmosféra. Ubytování bylo na velmi dobré úrovni, a nebylo nic, co by nám chybělo. Velmi příjemné bylo využití bazénu a herny v areálu hotelu. Stravování během projektu absolutně bez výhrad.

Celkově hodnotíme tento projekt jako velmi vydařený a přínosný pro děti z DD. Komunikace s týmem, který se na projektu podílel, byla naprosto bezproblémová, jejich přístup byl velice vstřícný. Naše děti jely z Beskyd nadšené, že se naučily novým věcem a že poznaly spoustu nových kamarádů, kteří mají podobný osud.

Je zřejmé, že přípravě projektu věnoval celý tým spoustu času, a toto se odrazilo i na hladkém průběhu celého projektu. Děkujeme za čas, který jste věnovali jak přípravě, tak samotné realizaci.

T. Brokešová, Dětský domov Horní Těrlícko

Celý program byl po všech stránkách velkým přínosem pro naše klienty. Vysoce hodnotím kvalitu jednotlivých výukových bloků, jejich odbornou zajištěnost a atraktivitu. Ještě jednou musím poděkovat organizátorům tohoto programu za vynikající práci a těším se, že se ještě někdy budeme moci podobné akce zúčastnit.

4. běh

M. Vančurová, Dětský domov Čeladná

I. etapa Beskydy: Dle mého názoru dobře vybraná témata, skvělí lektoři, skvělé ubytování, strava, příjemný personál, dostupné možnosti, jak trávit volný čas po ukončení výuky.

II. etapa Ostrava: I v tomto bloku byla vybraná témata přínosná, náročnější byly přesuny z místa na místo.

Strava v hotelu nepřilíš dobrá, ochota personálu odstrašující. Chyběla mi nějaká místnost, nebo prostory, kde by se mohly děti sejít (např. někde u recepcie apod.), v hotelu nebyly žádné možnosti, jak trávit volný čas.

Po celou dobu byla velká ochota pomoci s čímkoli a vlídný přístup paní Matýskové.

K. Malohlava, Dětský domov Příbor

Program byl velmi dobře zpracován. Zázemí bylo velmi dobře zajištěno.

Děti načerpaly mnoho zkušeností pro další život mimo ústav.

Práce lektorů byla na profesionální úrovni.

Celkově lze hodnotit velmi dobře.

Z. Pechová, Výchovný ústav Ostrava-Hrabůvka

Celý kurz byl kvalitně připraven, lektoři děti zaujali. Jediná připomínka – kurz by mohl začínat v pátek a končit v neděli dříve. Děti byly dost vyčerpané.

5. běh

M. Frayová, Dětský domov Lichnov

Kurz ABECEDA byl pro děti, které se připravují na samostatný budoucí život, velkým přínosem. Lektoři byli výborně připraveni, všechna témata byla pro děti zajímavá, ale také poučná, lektoři dětem předali nenásilnou formou nové informace, poznatky a své zkušenosti. Děti se aktivně zapojovaly do diskusí, hrály scénky, v praxi si vyzkoušely, např. jak se mají ucházet o pracovní místo, jak se mají chovat u pracovního pohovoru apod.

Veliké poděkování také patří p. Matýskové, která se velmi vzorně o nás starala, na přednášky nás vždy doprovázela, byla vstřícná a nápomocná, když jsme něco potřebovali. Po organizační stránce nebyly žádné problémy, vše bylo dobře připravené, ubytování a strava byla výborná. Ohlasy dětí na kurz byly kladné, děti byly spokojené.

Kurz ABECEDA hodnotím velmi pozitivně.

O. Škrabalová, D. Grunerová, Dětský domov Opava

5. - 7. 11. 2013 – část Ostrava - Olga Škrabalová

V rámci projektu „Abeceda“ měly naše děti možnost zúčastnit se této jedinečné akce, která nabízela nejrozmanitější činnosti a nápadité aktivity. Celkové zajištění, ubytování a velice chutná strava bylo po organizační stránce paní G. Matýskovou perfektně zvládnuté a je vidět, že je to člověk na správném místě, který svou práci vykonává s maximálním nasazením. Děti si chválily nejen pestrou stravu, ale také vhodný výběr kvalitních témat, které byly odborně vedeny kvalitními a zkušenými profesionály. Děti poukazovaly na možnost, že by některé aktivity mohly být v budoucnu uskutečňovány v terénu a zacílené na sociální dovednosti a schopnosti, aby se mohly lépe poznat a komunikovat s ostatními účastníky z jiných zařízení, protože v učebnách k tomu není dostatečný a vhodný prostor.

Celkový dojem z celého projektu hodnotíme velice kladně, pozitivně a s velkým poděkováním a obdivem všem, kteří mohli nějakým způsobem přispět k uskutečnění tohoto smysluplného projektu.

15. – 17. 11. 2013 – část Beskydy - Dana Grunerová

Víkendový pobyt dětí v Beskydech po obsahové, organizační stránce i ubytování hodnotím celkově velmi kladně.

Po obsahové stránce, kde s dovolením daných lektorů jsem mohla být přítomna, byla dostatečná, naučná a přínosná.

Po organizační stránce měla projektová manažerka G. Matýsková třídní rozvrh vzdělávacích akcí-přednášky a dopravu tam i zpět do detailu perfektně propracované a časový harmonogram se přesně dodržoval. Dle názoru dětí i dospělých (vzhledem k udržení pozornosti) by přednášky nemusely být až do 17.30 a více proloženy pobytem v přírodě.

Co se týká ubytování v hotelu Mesit, byl perfektní v tom, že dětem p. Matýsková zajistila ubytování pod pedagogickým dohledem v jednom patře s možností využití poskytovaných služeb jako relax pro mládež po přednáškách (krytý bazén, whirlpool, billboard, kulečník atd.).

Stravu v hotelu v podobě rautů hodnotím i za děti jako bezchybnou a velice chutnou. V závěru celkového zhodnocení projektu OSU „ABECEDA“, nelze opomenout nesmírně obětavý, chápající a lidský přístup G. Matýskové ke všem přítomným, jak k dětem, tak i k dospělým.

Je to schopná a zodpovědná manažerka na pravém místě. Patří jí velké poděkování.

M. Lalinská, Dětský domov Vrbno pod Pradědem

Obě části zážitkového programu hodnotím velice kladně. Vše bylo připraveno s velkou pečlivostí – organizační zajištění, pohodlná doprava tam i zpět, vybraná ubytovací zařízení, strava ve výborné kvalitě i v dostatečném množství (oba hotely nám vyšly maximálně vstříc co do požadavků jednotlivých zařízení pro děti se speciálními stravovacími požadavky).

K náplni obou kurzů nemám žádné připomínky, program byl pro děti pestrý, poučný, někdy i zábavný, lektoři podávali profesionální výkony.

Chtěla bych touto cestou velice poděkovat paní Gabriele Matýskové za její profesionalitu, odbornost, pečlivost, vstřícnost, laskavost, trpělivost a především za

její lidský přístup – byla pro nás všechny neustále k dispozici, pořád usměvavá, ochotná a milá. I s dětmi moc děkujeme!

6. běh

Mgr. Viktor Rímeš. Dětský domov Frýdek-Místek

Projekt ABECEDA se dětem líbil v obou blocích. Byl jsem překvapený, jak velký zájem děti o projekt projevily. Vedle samotných přednášek a cvičení vysoce oceňovaly také ubytování a stravu, ale i vybrané prostředí.

Děti oceňovaly rozmanitost a témat, jen byly trochu unavené vždy v posledních blocích daného dne.

Také oceňuji organizaci celé akce, kdy jsme nikde nečekali, nebyly žádné prostoje ani nejasnosti. Ze strany realizátorů (p. Matýsková) oceňují děti i dozor velkou vstřícností a flexibilitou.

Otázkou zůstává, nakolik děti využijí získané znalosti v budoucím životě nebo aspoň v budoucí osobní nebo profesní orientaci nebo v každodenních situacích.

L. Smékalová, Dětský domov Nový Jičín

Celý průběh akce byl pro všechny přínosem. Těšíme se na další projekty. Paní Matýsková měla vše vzorně připravené a zorganizované.

ZÁVĚR

První kroky do dospělého života jsou snad pro každého jedince počinem velmi náročným. Ještě náročnějším jsou však v situaci, kdy dítě nemá saturovány potřeby, které k dětství neodmyslitelně patří, jako např. potřeba místa, podpory, emocionálního přijetí, otevřené budoucnosti apod. Domníváme se totiž, že člověk, který nezažije dětské radosti i starosti, je následně nedostatečně připraven na dospělost a možná dokonce ani nestojí se dospělým stát. A přesně takovými byli účastníci projektu „ABECEDA“, tedy děti, které část nebo většinu svého života strávily v ústavním zařízení.

Není nic důležitějšího pro děti, než milující máma a táta, rodina, kterou jim žádný ústav a mnohdy ani profesionální rodiče – pěstouni, nenahradí. Některé děti mají v ústavech mnohdy lepší podmínky než by jim poskytla vlastní rodina. Je jim věnována maximálně odborná péče, nadstandardní materiální zabezpečení, ovšem postrádají znalost řešení běžných starostí a vztahových problémů, neumí zacházet s financemi nebo se prosadit na trhu práce a následkem toho mají nižší životní úroveň. Děti vyrůstající v ústavní péči jsou oproti dětem vyrůstajícím v biologických rodinách intelektově a emočně slabší, proto mívají problémy s navazováním vztahů a budováním vlastních rodin, postrádají vzory z reálného života, chybí jim silné osobní vztahy s někým dospělým.

Řada výzkumů potvrdila, že z psychologických charakteristik se u těchto dětí častěji objevují deprese, neurózy, impulzivita, nejistota, nedůvěřivost. Tyto problémy mají děti nejčastěji po propuštění z ústavní péče, když se nemohou vrátit zpět do biologických rodin. Nemají kam jít, když nenajdou nikoho, kdo by jim podal pomocnou ruku. V této době pak často páchají trestnou činností, většinou nenásilného charakteru, protože selhala jiná možnost jejich seberealizace.

Prevenčí těchto smutných konců může být podpora činnosti neziskových organizací, charit nebo projektů, které nabízejí často částečnou nebo komplexní pomoc při osamostatňování dětí, které prožily část nebo celé dětství ve výchovné instituci. Tyto organizace a lidé, kteří zde pracují, si zaslouží uznání společnosti za poskytnutou šanci dětem, které neměly to štěstí být stejně milovány jako ty ve zdravě fungujících rodinách.

Realizovaný projekt ABECEDA aneb „První kroky do života“ byl připravován s velkou pečlivostí a zodpovědností a to jednak s ohledem na již proběhlé projekty i potřeby účastníků.

S ohledem na hodnocení účastníků a dozoru dětí věříme, že se podařilo splnit hlavní cíle projektu:

- na základě zkušeností z minulých projektů, zejména pak zkušeností odborných pracovníků z praxe a výsledků výzkumů (problematika připravenosti adolescentů z dětských domovů na vstup do samostatného života) vytvořit co nejužitečnější zážitkový program „ABECEDA“ s tématy z běžného života, které mladým dospělým při odchodu z ústavní péče do samostatného života mohou činit největší problémy.
- 6. absolvováním 6 běhů zážitkového programu „ABECEDA“ usnadnit alespoň vybrané skupině dětí start do života získáním praktických vědomostí a dovedností a tím i snadnější integraci do společnosti.
- 7. metodou „learning by doing“ vytvořit alternativu ke vzdělávání a výchově, které se dětem dostává při výchovné práci s jejich vychovateli a formou prožitků, sociálních her, testováním znalostí, soutěží či simulacemi reálných situací je lépe připravit na samostatný život.
- 8. vytvořit a předat dětem a vedení zařízení institucionální péče užitečné výstupy, kterou mohou používat dále při své výchovné práci s dětmi – 3 cvičebnice, herní aplikaci, brožurku a výukové DVD.

Je zřejmé, že ani ten nejlépe připravený projekt nemůže nahradit dlouhodobou, kontinuální a citově protkanou výchovu primárního pečovatele, ať již je to rodič, prarodič nebo pěstoun. Nemůže nahradit ani dlouhodobě a cíleně zaměřenou výchovu v dětských domovech orientovanou právě na připravenost pro život za zdi ústavu. Přesto však takový projekt mohl otevřít a nastartovat ty kvality, které jsou pro reálný život nezbytné, a to nejen u samotných participantů, ale i jejich doprovodu, tedy vychovatelů.

Literatura:

Kolaříková, Martina. *Připravenost dětí z dětských domovů na jejich samostatný život ve společnosti: diplomová práce*. Ostrava: Ostravská univerzita, Fakulta pedagogická, 2014. Vedoucí diplomové práce: Mgr. et Bc. Hana Kubíčková, Ph.D.

Mačková, Lucie. *Vstup mladých lidí do samostatného života po ukončení ústavní výchovy: bakalářská práce*. Ostrava: Ostravská univerzita, Fakulta pedagogická, 2014. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. et Bc. Hana Kubíčková, Ph.D.

Němečková, Tereza. *Možnosti podpory mládeže při odchodu z ústavní výchovy: bakalářská práce*. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, Fakulta pedagogická, 2011. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Martin Kaliba

Pletková, Iveta. *Postoje k manželství a rodičovství u mladých lidí, jež prošli ústavní výchovou: diplomová práce*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, 2009. Vedoucí diplomové práce: doc. PhDr. Pavel Navrátil, Ph.D.